

บทที่ 2

เอกสาร วรรณคดีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในบทนี้จะกล่าวถึง เอกสาร วรรณคดี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศการศึกษา การนิเทศทางพยาบาล และการฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษาพยาบาล โดยเสนอในเรื่องดังต่อไปนี้ คือ

1. หลักการนิเทศการศึกษา
2. หลักทั่วไปในการนิเทศการพยาบาล
3. จุดมุ่งหมายในการนิเทศการพยาบาล
4. จุดมุ่งหมายการนิเทศการศึกษาพยาบาล
5. จุดมุ่งหมายของการศึกษาภาคปฏิบัติ
6. หน้าที่รับผิดชอบของครูประจำคิถุพยาบาล
7. กิจกรรมในการนิเทศการศึกษา
8. กิจกรรมในการนิเทศการพยาบาล
9. กระบวนการนิเทศการศึกษา
10. กระบวนการนิเทศการพยาบาล
11. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. หลักการนิเทศการศึกษา

ในการทำงานใด ๆ ก็ตาม ผู้ปฏิบัติงานต้องมีหลักการในการทำงานเพื่อใช้ยึดถือเป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน หลักการถูกรวบรวมขึ้นโดยอาศัยการสังเกตที่เป็นรูปแบบของข้อเท็จจริง และประสบการณ์ต่าง ๆ หลักการนิเทศการศึกษาต้องอาศัยวิชาปรัชญา และวิชาวิทยาศาสตร์ ปรัชญานำไปสู่การรวบรวมนโยบาย แผน เป้าหมาย และค่านิยม วิธีการทางวิทยาศาสตร์ จะสามารถแก้ปัญหาและเชื่อถือได้ ใคมี

นักการศึกษาหลายท่านให้ความเห็นเกี่ยวกับหลักการนิเทศการศึกษา ดังนี้คือ

อาเย (Eye 1971 : 52) กล่าวว่า หลักสำคัญของการนิเทศการศึกษา มี 3 ประการ คือ

- (1) มีความเคารพในความคิดซึ่งกันและกัน
- (2) กำหนดหน้าที่ที่ต่องานสำหรับแต่ละบุคคลไว้อย่างแน่นอนชัดเจน
- (3) คำนึงถึงความพอใจของแต่ละบุคคลในการแบ่งงานหรือมอบหมายหน้าที่ให้ผู้อื่น

ซารี มณีศรี ได้กล่าวถึงหลักพื้นฐานในการนิเทศการศึกษา ดังนี้

- (1) การนิเทศการศึกษาก่อให้เกิดความเจริญงอกงามแก่ครูโดยทั่วไป
- (2) การนิเทศตั้งอยู่บนรากฐานของประชาธิปไตย
- (3) การนิเทศเป็นกระบวนการส่งเสริมสร้างสรรค์
- (4) การนิเทศกับการปรับปรุงหลักสูตร เป็นงานที่เกี่ยวข้องกัน
- (5) การนิเทศ คือ การสร้างมนุษยสัมพันธ์
- (6) การนิเทศมุ่งส่งเสริมบำรุงขวัญ
- (7) การนิเทศมีจุดมุ่งหมายที่จะขจัดช่องว่างระหว่างโรงเรียนและชุมชน โดยเฉพาะชนบท (ซารี มณีศรี 2522 : 10-12)

นอกจากนี้ ชาญชัย อาจินตมาจารย์ ได้รวบรวมหลักการนิเทศการศึกษาที่ดี ได้ ดังนี้คือ

- (1) การนิเทศการศึกษจะต้องสัมพันธ์กับการบริหาร การบริหารและการนิเทศการศึกษาก็มีหน้าที่เหมือนกัน คือ การสร้างสรรค์สภาพที่เหมาะสมสำหรับกระบวนการศึกษา และคงไว้ซึ่งระดับความมีประสิทธิภาพ
- (2) การนิเทศการศึกษาคควรตั้งอยู่บนพื้นฐานของปรัชญา หมายความว่า นโยบาย แผน ค่านิยม และความหมายของการนิเทศการศึกษาคควรถูกกำหนดโดยแนวทางของปรัชญา

(3) การนิเทศการศึกษาควรเป็นวิทยาศาสตร์ จะต้องไม่เพิกเฉย ทั้งอยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริง

(4) การนิเทศการศึกษาควรเป็นประชาธิปไตย เป็นความร่วมมือซึ่งทุกคนมีสิทธิที่จะทำประโยชน์ให้ได้ สิทธิในการช่วยตัดสินใจในเส้นทางของการเรียนการสอนควรเป็นของครูทุกคน เคารพในสิทธิของแต่ละบุคคล และยอมรับในความแตกต่างของบุคคลอื่น

(5) การนิเทศการศึกษาควรเป็นการสร้างสรรค์ ควรส่งเสริมให้ทุกคนแสดงออกได้อย่างเสรี โดยการเข้ามีส่วนร่วมในการอภิปรายเพื่อแก้ปัญหา

(6) การนิเทศการศึกษาควรส่งเสริมความเจริญก้าวหน้า คือ ส่งเสริมความเจริญงอกงามของนักเรียนและครู ควรพัฒนาวิธีการทางการเรียนการสอนโดยการก่อให้เกิดความเหมาะสมของบรรยากาศ ทางกายภาพ และทางจิตวิทยา

(7) การนิเทศการศึกษาควรเป็นวิชาชีพ ควรถือเป็นบริการอย่างหนึ่งเหมือนวิชาชีพอื่น ๆ ซึ่งจะต้องมีการประเมินผลตัวเองอยู่เสมอในคำ เป้าหมาย และจุดมุ่งหมาย ประเมินแผน ควรพัฒนาจรรยาบรรณทางวิชาชีพตนเอง ผลผลิตของการนิเทศการศึกษาจึงควร เป็นการส่งเสริมความเจริญงอกงามทางวิชาชีพ พัฒนาหลักสูตร ปรับปรุงการเรียนการสอน และก่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน (ชาญชัย อาจินสมาจาร 2525 : 16-20)

กล่าวโดยสรุป เกี่ยวกับหลักการในการนิเทศการศึกษา คือ ผู้ที่ทำหน้าที่ในการนิเทศการศึกษาต้องอาศัยหลักการหลาย ๆ อย่าง เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน ผู้นิเทศต้องทำงานอย่างมีเหตุมีผล ไร้อคติประชาธิปไตย และวิธีการทางวิทยาศาสตร์ในการตัดสินใจ

2. หลักทั่วไปในการนิเทศการพยาบาล

ในการนิเทศการพยาบาล ต้องอาศัยหลักการในการนิเทศงานโดยทั่ว ๆ ไป ซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกับหลักการนิเทศการศึกษา ซึ่งผู้นิเทศจะใช้เป็นแนวทาง เพราะการนิเทศเป็นการมุ่งที่ประสิทธิภาพของงาน และให้บรรลุเป้าหมายที่ได้ตั้งเอาไว้จากปรัชญาและแนวความคิดของการนิเทศการพยาบาล พอที่จะกำหนดหลักการนิเทศการ-

พยายามโดยทั่วไปได้ ดังนี้

(1) การนิเทศที่มุ่งที่จะปรับปรุงงานโดยการพัฒนาบุคคลเป็นรายบุคคล มากกว่าการเลื่อนชั้น เลื่อนตำแหน่ง

(2) การนิเทศที่ค้ำจุนพิจารณาตามความต้องการของแต่ละบุคคล และแต่ละสถานการณ์ซึ่งจะอาศัยเทคนิควิธีโดยเฉพาะ และปัญหาและปัญหาพิเศษจะ ค้ำจุนศึกษาความต้องการการนิเทศของผู้ถูกนิเทศร่วมกัน เพื่อการพัฒนาบุคคลนั้นต่อไป ทั้งนี้เพื่อความร่วมมือในกิจกรรมการนิเทศที่จะมีขึ้น

(3) วิธีการที่ใช้ในการนิเทศที่ดีควรเป็นแนวประชาธิปไตย โดยปรับให้ เข้ากับสิ่งกระตุ้น ประสิทธิภาพ ความสามารถ และสติปัญญาของบุคลากรแต่ละคนตาม สถานการณ์จริงในหน่วยงานนั้น ไม่มีเทคนิควิธีใดที่เหมาะสมกับทุกคนและทุกสถานการณ์ และไม่มีใครสามารถแก้ปัญหาของผู้อื่นได้ นอกเสียจากบุคคลนั้นจะต้องการแก้ปัญหาของตน ด้วยตนเอง นอกจากนี้การนิเทศที่ดีจะต้องการพหุอิทธิของบุคคล ความเป็นวิชาชีพ และให้การยกย่องแก่ผู้ถูกนิเทศ ให้โอกาสบุคคลได้แสดงออกตามขอบเขตความรับผิดชอบ ในวิชาชีพอย่างเต็มที่

(4) การนิเทศเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ การนิเทศเป็นศาสตร์ทางการบริหาร โดยทฤษฎีทางพฤติกรรมศาสตร์ โดยการปฏิบัติการนิเทศเป็นการนำเอาความรู้ทาง วิทยาศาสตร์ด้านต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ และนำเอาวิธีการทางวิทยาศาสตร์ เขามาช่วย ในการทดลองวิจัย เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงการปฏิบัติการนิเทศ ปรับปรุงวิธีทำงาน และอื่น ๆ สำหรับการลองผิดลองถูกนั้น จะนำมาใช้กับการนิเทศการพยายามไม่ได้

(5) การนิเทศที่ดีเป็นการสร้างสรรค์ (Creative) มากกว่าสั่งการ (Prescription) ซึ่งไม่ควรปฏิบัติโดยกฎเกณฑ์หรือโดยขั้นตอนที่คงตัว แต่ขึ้นอยู่กับ ความต้องการในแต่ละสถานการณ์ แต่ละบุคคล

(6) การนิเทศที่ดีจะต้องการกระตุ้นให้บุคคลได้มีการพัฒนาตนเอง (Self-Improvement) อย่างต่อเนื่อง การกระตุ้นจะมีผลต่อเมื่อใดกระตุ้นตามความสนใจ ของบุคคล บุคคลจึงจะตอบรับการกระตุ้นนั้นอย่างกระตือรือร้น การนิเทศที่ดีจะต้องการ ปฏิบัติอย่างต่อเนื่องโดยสม่ำเสมอ ไม่ใช่เป็นครั้งคราว จึงจะช่วยให้มีการพัฒนา ความสามารถของบุคลากรโดยทั่วถึงและตลอดไป และในขณะเดียวกันบุคลากรก็ต้องการ

การยกย่อง และการยอมรับ ตลอดจนข้อเสนอแนะที่-ชม ในการทำงาน ทั้งยังต้องการความช่วยเหลือจากผู้อื่น เพื่อปฏิบัติหน้าที่ใหม่บรรลุเป้าหมายของตนเองและหน่วยงาน การนิเทศจะต้องให้ความสำคัญเป็นอิสระในการปฏิบัติงานตามข้อตกลงของบุคลากรเอง (Self-Direction) มีโอกาสศึกษาทดลอง ตลอดจนได้ประเมินผลงานด้วยตนเอง (Self-Evaluation) ซึ่งยังคงต้องการการปรึกษาแนะนำ ยังคงมีมาตรฐานและข้อกำหนดตามความเหมาะสม

(7) การนิเทศที่จะต้องมีความหมายนิเทศทั้งระยะยาว ระยะสั้น นิเทศเป็นกลุ่ม และรายบุคคล แผนการนิเทศที่มีประสิทธิภาพจะต้องกำหนดวัตถุประสงค์ประสงค์และมีระยะเวลา

(8) การนิเทศที่จะต้องประกอบด้วยเทคนิควิธีที่ยืดหยุ่นได้ โดยมีการกำหนดและใช้เทคนิควิธีตามการตัดสินใจของกลุ่ม มีใ้ผู้อื่นที่คนเกี่ยวข้อง ทั้งยังจะต้องเป็นเทคนิควิธีที่ช่วยให้บุคลากรและผู้เกี่ยวข้องเกิดความพึงพอใจด้วย

(9) เทคนิคการนิเทศจะต้องเลือกใช้ให้เหมาะสมกับบุคคลและสถานการณ์ โดยมุ่งรักษาและปรับปรุงคุณภาพการพยายาม ตลอดจนการสร้างความสำเร็จของงานให้แก่บุคลากรทั้งด้านความรู้ และทักษะ

(10) การนิเทศที่จะต้องสนองต่อนโยบายบริหารทั้งในระดับหน่วยงาน และระดับองค์การ ทั้งยังต้องให้ประโยชน์แก่ชุมชนด้วย (ทวงรัตน์ บุญญาบุรุษ 2525 : 32-33)

นอกจากนี้ กุลยา ตันกิตลาชีวะ ได้แสดงทัศนะว่า การที่จะทำให้การนิเทศบรรลุจุดมุ่งหมาย ผู้ปฏิบัติการนิเทศต้องมีพื้นฐานการนิเทศ 5 ประการ คือ

(1) หลักปรัชญาการนิเทศ การมีปรัชญาทำให้คนดำเนินงานอย่างมีเป้าหมาย เห็นคุณค่าของการปฏิบัติงาน พร้อมทั้งจะไปสู่ความสำเร็จ

(2) หลักจิตวิทยาการนิเทศ ผู้นิเทศจะต้องพิจารณาและใช้จิตวิทยาอย่างสูงในขณะที่ทำการนิเทศ เพราะการนิเทศเป็นการกระทำโดยตรงกับคน ซึ่งแต่ละคนมีความแตกต่างกัน

(3) หลักการเป็นผู้นำ การเป็นผู้นำของผู้นิเทศไม่ได้หมายถึงการใช้

อำนาจ แต่หมายถึงการใช้ความรู้ความสามารถ และการปฏิบัติงานที่เป็นระบบ เป็น
การนำงานไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ

(4) หลักการมนุษยสัมพันธ์ การนิเทศจำเป็นต้องใช้มนุษยสัมพันธ์สูง เพื่อ
ก่อให้เกิดความเข้าใจอย่างถึงและยอมรับในบทบาทและภารกิจหน้าที่ของกันและกัน

(5) หลักการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ผู้นิเทศเปรียบเสมือนผู้ประสานคน
ระหว่างผู้บังคับบัญชา และผู้ใต้บังคับบัญชา ให้เจ้าหน้าที่ทุกคนได้รับทราบ นอกจาก
เจ้าหน้าที่องค์การเดียวกันแล้ว จะต้องประสานงานกับองค์การอื่นที่เกี่ยวข้องด้วย
(กุลยา ตันตยธำระ 2525 : 181-184)

ตามแนวความคิดแผนใหม่ของการนิเทศ โดย บาร์เรท (Barrett)
(อ้างถึงใน วิเชียร ทวีลาภ 2522) ทอที่จะสรุปเป็นการนิเทศ ดังนี้คือ

(1) การนิเทศงานที่ดีต้องรวมจุดมุ่งอยู่ที่การปรับปรุงงานให้ดีขึ้นมากกว่า
การเลื่อนฐานะ เลื่อนอันดับเงินเดือนของเจ้าหน้าที่

(2) การนิเทศงานที่ดีต้องอาศัยความต้องการ และความร่วมมือของ
เจ้าหน้าที่แต่ละคน

(3) การนิเทศงานที่ดีต้องมีแผนงานที่กระทำร่วมกัน วัตถุประสงค์ วิธี
การนิเทศ และมาตรการในการตัดสินใจความสำเร็จของงาน ซึ่งเป็นจุดหมายปลายทาง
นั้น ควรจะก่อสร้างขึ้นด้วยความคิดที่ร่วมกันของกลุ่ม

(4) วิธีการที่ใช้ในการนิเทศงานควร เป็นวิธีการของระบบประชาธิปไตย
ไม่มีวิธีการใดที่ใช่โคติที่สุด สำหรับบุคคลทุกคน และทุก ๆ สถานการณ์

(5) วิธีการนิเทศงานที่ดี กระตุ้นให้เจ้าหน้าที่มีการพัฒนาตนเอง

(6) การนิเทศงานที่ดี ผู้นิเทศของเคารพในเอกลักษณ์บุคคลของสมาชิกของ
ทุกคนในกลุ่ม

(7) การนิเทศงานที่ดี ช่วยในการสร้างสรรค์บรรยากาศของกลุ่มทั้งด้าน
วัตถุ และจิตใจ (วิเชียร ทวีลาภ 2522 : 90-91)

จะเห็นได้ว่า หลักการในการนิเทศการพยาบาลนั้นใช้หลักประชาธิปไตย
ปรัชญา มนุษยสัมพันธ์ ความมีเหตุผลเช่นเดียวกับหลักการนิเทศงานอื่น ๆ เพื่อ
พัฒนาบุคลากร ปรับปรุงงานให้มีประสิทธิภาพ

3. จุดมุ่งหมายในการนิเทศการพยาบาล

การนิเทศการพยาบาลเป็นบริการที่จัดให้มีขึ้นเพื่อปรับปรุงการพยาบาล และปรับปรุงการเจริญงอกงามของบุคลากรในทุก ๆ ด้าน ตลอดจนปรับปรุงสภาพการทำงาน ของบุคลากรอีกด้วย การนิเทศการพยาบาลเป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยศาสตร์และ ศิลป์ภายใต้ปรัชญาของการนิเทศ และจากปรัชญาของการนิเทศจะนำไปสู่จุดมุ่งหมาย ของการนิเทศการพยาบาล ดังนี้

- (1) เป็นการช่วยเหลือบุคลากรพยาบาลในการเพิ่มคุณภาพของการพยาบาล การปรับปรุง ส่งเสริมการปฏิบัติการพยาบาล
- (2) เป็นการมุ่งพัฒนาบุคคลมากกว่าการทำงานให้เสร็จสิ้นตามเวลา เพื่อให้ บุคคลได้พัฒนาเท่ากับการปฏิบัติการพยาบาลได้ปรับปรุงอยู่เสมอขึ้นเอง
- (3) มีผลผลิตสูง หมายถึง ความสามารถในการให้บริการพยาบาล มี การเพิ่มทั้งในคุณภาพและปริมาณ
- (4) เพื่อการปรับปรุงวิธีการทำงาน คือ วิธีการปฏิบัติการพยาบาลและ ทรัพยากรต่าง ๆ ที่ต้องการ เพื่อการปฏิบัติการพยาบาลที่มีคุณภาพ ได้รับการปรับปรุง
- (5) เป็นการบำรุงรักษาทรัพยากรทางการพยาบาลทุกประเภท
- (6) ลดค่าใช้จ่ายในการให้บริการพยาบาล (ทวงรัตน์ บุญญานุรักษ์

2529 : 31-32)

จุดมุ่งหมายของการนิเทศการพยาบาล คือ การปรับปรุงงานโดยการพัฒนาคน หรือการปรับปรุงคุณภาพของคนทำงาน งานจะดีขึ้นได้ก็ต่อเมื่อผู้ปฏิบัติมีการพัฒนาตนเอง ในการปฏิบัติงานนั้น ๆ ฉะนั้น แนวความคิดใหม่ของการนิเทศการพยาบาลก็คือการทำ ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม (Dynamic) โดยใช้วิธีการควบคุมนิเทศงานแบบ Person-Centered คือ ยึดเอาบุคคลมากกว่าผลผลิต (Production-Centered) เป็นหลักซึ่งหมายความว่า ผู้ควบคุมนิเทศงานแบบใหม่จะไม่หวังแค่เพียงให้งานสำเร็จ ลุล่วงไปเท่านั้น แต่จะตระหนักในการช่วยให้ผู้ใต้บังคับบัญชาสามารถเรียนรู้และพัฒนา ตนเองในขณะเดียวกันด้วย (วิเชียร หวีธาม 2522 : 17)

นอกจากพยาบาล 2 ท่าน ที่ไ้กล่าวมาแล้ว เพอโรกิน (อ้างถึงใน กุลา-
ตันคินลาชีวะ (2525)) ไ้กล่าวถึงการนิเทศการพยาบาลว่ามีจุดประสงค์ ดังนี้

- (1) เพื่อช่วยทุกคนจะได้รับการพยาบาลที่มีคุณภาพสูง
- (2) เพื่อช่วยให้เจ้าหน้าที่ทุกคนมีความสามารถที่ดีที่สุด (กุลา-
ตันคินลาชีวะ 2525 : 171)

จะเห็นได้ว่าจุดมุ่งหมายในการนิเทศการพยาบาล ก็คือ การพัฒนาบุคลากร
พยาบาล การยกระดับคุณภาพการพยาบาล หรือคือการปรับปรุงบริการพยาบาลให้ค
งขึ้นนั่นเอง

4. จุดมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษาพยาบาล

อดัมส์ และ ดิกคีย์ (Adams and Dicky 1953 : 22-23) (อ้างถึง
ใน พวงรัตน์ บุญญานุกรณ์ (2522)) การนิเทศการพยาบาลในรูปของการศึกษา
พยาบาล มีจุดมุ่งหมายโดยเฉพาะแตกต่างไปจากการนิเทศบุคลากรพยาบาล ดังนี้

- (1) ช่วยให้ผู้เรียนไ้รู้จักศึกษาค้นหาวิธีการปฏิบัติงานด้วยตนเอง มีความ
สามารถในการนำตนเอง และสามารถตัดสินใจปัญหาไ้ด้วยตนเอง
- (2) สามารถแยกแยะและวิเคราะห์ปัญหาไ้ด้วยตนเอง
- (3) สร้างความรู้สึกมั่นคง มีความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง
สามารถแก้ไขปัญหาค้นและอุปสรรคต่าง ๆ ไ้
- (4) สร้างความคุ้นเคยกับแหล่งวิทยาการ และวิทยาการ เพื่อการนำ
ความรู้ไปใช้กับสถานการณ์จริงไ้
- (5) สร้างเสริมความสามารถในการนำความรู้ภาคทฤษฎีไปสู่การปฏิบัติจริง
ไ้ได้อย่างถูกต้อง เหมาะสมกับบุคคลและสถานการณ์
- (6) การนิเทศจะต้องช่วยให้ผู้เรียนไ้เข้าใจถึงปรัชญาการศึกษาที่ถูกต้อง
(พวงรัตน์ บุญญานุกรณ์ 2525 : 50)

เมื่อพิจารณาจุดมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษาพยาบาลภาคปฏิบัติแล้ว จะ
แสดงให้เห็นถึงลักษณะของการนิเทศ ไ้ดังนี้

- (1) จะต้องใช้หลักประชาธิปไตย หรือหลักการทำงานร่วมกันเพื่อนำไปสู่ การสร้างสรรค์
- (2) เป้าหมายสำคัญอยู่ที่วิธีการในการจัดการ เรียนการสอนภาคปฏิบัติให้ บรรลุวัตถุประสงค์ของการศึกษายามา ซึ่งต้องการพัฒนาการอยู่เสมอ
- (3) ต้องส่งเสริมความเจริญของงาน ความก้าวหน้า และพัฒนาการของ ผู้เรียนตามความสามารถเฉพาะของแต่ละบุคคล
- (4) เป็นการส่งเสริม ปรับปรุง ความรู้ความสามารถ ทักษะ และ กระบวนการคิด (Thinking Process) ของผู้เรียนอย่างถูกต้อง
- (5) จะต้องใช้สภาพการณ์จริง เริ่มต้นจากจุดที่สนใจและเป็นปัญหาก่อน
- (6) ส่งเสริม สนับสนุน การใช้แหล่งวิทยากร และวิทยากร ให้เกิด ประโยชน์สูงสุด
- (7) มีจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน แน่นนอน และประเมินผลได้

จะเห็นได้ว่า ครูปฏิบัติการคลินิก จะต้องปฏิบัติงานอยู่ในหน่วยผู้ช่วยเป็นส่วน ใหญ่ ทั้งนี้เพื่อศึกษาผู้ช่วยเฉพาะราย จัดเตรียมวางแผนงานในการจัดประสบการณ์ เรียนรู้ภาคปฏิบัติที่เหมาะสมให้กับนักศึกษาพยาบาล จึงจำเป็นจะต้องร่วมมือ ประสาน งาน เป็นอย่างดีกับหัวหน้าตึก หัวหน้าทีมการพยาบาล และบุคลากรพยาบาลอื่น ๆ ดังนั้น ครูปฏิบัติการคลินิกและหัวหน้าตึก จึงมีบทบาทสำคัญในการนิเทศนักศึกษาพยาบาล ต่อไปนี้จะแสดงให้เห็นถึงขอบเขตความรับผิดชอบของบุคลากรสองประเภทนี้พอเป็น สียงเขป (Perrodin 1958 : 209-210 อ้างใน ทวงรัตน์ บุญญาภิรักษ์ 2525 : 51-54)

ครูปฏิบัติการคลินิก

- (1) จัดแผนการสอนการพยาบาลภาค ปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร และ สนองความต้องการของนักศึกษา โดย พยายามใช้ประโยชน์ทรัพยากรในหน่วย ผู้ช่วยเพื่อการสอนนักศึกษาพยาบาลให้มี ประสิทธิภาพที่สุด

หัวหน้าตึก

- (1) วิเคราะห์บริการพยาบาลในหน่วย ของตน เพื่อจัดเตรียมข้อมูลสำหรับการ ประชุมปรึกษาการ วางแผนการ สอนการ- พยาบาลภาคปฏิบัติ

ครูปฏิบัติการคลินิก

- (2) แนะนำนักศึกษาสู่นายแพทย์ผู้ช่วยก่อนการปฏิบัติงานในหน่วยงานนั้น ๆ
- (3) สาธิตวิธีปฏิบัติการพยาบาลนิเทศนักศึกษา เมื่อปฏิบัติการพยาบาลกับผู้ป่วย พัฒนาทักษะและความสามารถในการแก้ปัญหาความผิดปกติ และความกระตือรือร้นในการเรียน
- (4) ปรับปรุงวิธีปฏิบัติการพยาบาลให้เหมาะสมกับเครื่องมือ เครื่องใช้ที่มีอยู่ในโรงพยาบาล พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะแก่โรงพยาบาลในการเตรียมเครื่องมือ เครื่องใช้ที่เสริมประสิทธิภาพของการดูแลรักษา
- (5) แจกกับหัวหน้าทีมที่อยู่เสมอถึงความต้องการของนักศึกษาพยาบาล และสิ่งที่ต้องการ เพื่อส่งเสริมการศึกษายาพยาบาล
- (6) นำนโยบายของโรงพยาบาลและของแผนกพยาบาลไปสู่นักศึกษาพยาบาลเพื่อการปฏิบัติงานจริง

หัวหน้าทีม

- (2) ร่วมกับครูปฏิบัติการคลินิกในการปฐมพยาบาลนิเทศนักศึกษาพยาบาล และจัดเตรียมสถานที่ เครื่องใช้ บุคคล เพื่อเสริมสร้างบรรยากาศทางการศึกษาในคลินิก
- (3) ให้ความร่วมมือกับครูปฏิบัติการคลินิก โดยจัดให้นักศึกษาพยาบาลได้มีโอกาสรับการสอนการพยาบาลภาคปฏิบัติจากหัวหน้าทีมอีกด้วย สังเกตและติดตามกฏระเบียบการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลด้วยตนเอง
- (4) ประเมินความต้องการในการปรับปรุงวิธีปฏิบัติการพยาบาล เพื่อพัฒนาการพยาบาล และนำวิธีปฏิบัติการพยาบาลแนวใหม่มาใช้ในคลินิก พร้อมทั้งเสนอความต้องการเกี่ยวกับเครื่องมือ เครื่องใช้ ที่จำเป็นเพื่อการรักษา และส่งเสริมคุณภาพของการพยาบาล
- (5) มอบหมายหน้าที่รับผิดชอบให้กับนักศึกษาพยาบาลตามความต้องการ ตามความสนใจและความสามารถของนักศึกษารายบุคคล และพึงระวังการมอบหมายงานที่เกินระดับความสามารถของนักศึกษา
- (6) นำนโยบายของโรงพยาบาลและของแผนกจริงไปสู่บุคลากรพยาบาลทุกคนในหน่วยของตน เพื่อการปฏิบัติงานจริง

ครูปฏิบัติการคลินิก

- (7) จัดเตรียมและเสนอแนะเกี่ยวกับเครื่องมือ เครื่องใช้ทางการพยาบาลไว้ล่วงหน้า ให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายของการสอน และจะต้องมีความคิดที่ไว้วางใจในการจัดเตรียมเครื่องใช้ ให้ทันกับความต้องการ ทั้งยังคงรักษาสัมพันธภาพในระหว่างแผนกไว้อย่างที่คลอเคลีย
- (8) สังเกตประสิทธิภาพในการทำงานของหน่วยงานหนึ่ง เพื่อนำข้อเสนอแนะไปสู่หน่วยงานอื่น ๆ (สังเกตเฉพาะข้อดีที่เป็นประโยชน์)
- (9) ช่วยเหลือให้นักศึกษาพยาบาลได้มีสัมฤทธิ์ผล (Achievement) สูงในการเรียนรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ร่วมกับหัวหน้าฝึก ตามความสามารถสูงสุดของนักศึกษาเป็นรายบุคคล โดยวิเคราะห์เปรียบเทียบวิธีการประเมินผลการเรียนที่เหมาะสมถูกต้อง
- (10) ประชุมปรึกษากับพยาบาลนิเทศในเวรบาย-ดึก ถึงพฤติกรรมของนักศึกษาพยาบาลทั้งด้านการจัดประสบการณ์ และสัมฤทธิ์ผลของการเรียน เช่น เกี่ยวกับการปฏิบัติต่อหัวหน้าฝึก เพื่อความร่วมมือในการเสริมสร้างพัฒนาการให้กับนักศึกษาพยาบาล

หัวหน้าฝึก

- (7) จัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกทุกประเภท สำหรับการดูแลรักษาที่คลอเคลียเวลา และจะต้องมีการตรวจสอบสภาพการใช้อย่างสม่ำเสมอ ตลอดจนจัดหาวิธีการเบิกใช้ที่เหมาะสมและรวดเร็ว
- (8) เปิดโอกาสในการรับข้อแนะนำจากบุคคลอื่น และให้แนะนำที่เป็นประโยชน์แก่หน่วยงานอื่น ๆ ด้วย
- (9) สังเกตและบันทึกพฤติกรรมของนักศึกษาพยาบาล เพื่อเป็นข้อมูลสำคัญในการประเมินพัฒนาการของนักศึกษาพยาบาลรายบุคคลได้ และร่วมมือกับครูปฏิบัติการคลินิกในการกระตุ้นความเจริญงอกงามทั้งด้านความรู้ และทักษะแก่นักศึกษาพยาบาล
- (10) สนับสนุน ส่งเสริม พฤติกรรมการเรียนการสอนการพยาบาลภาคปฏิบัติสู่พยาบาลนิเทศเวรบายดึก ปฏิบัติเช่นเดียวกับครูปฏิบัติการคลินิก

ครูปฏิบัติการคลินิก

(11) เป็นผู้ประสานงานระหว่างนักศึกษาพยาบาลกับหัวหน้าคิก พยาบาลนิเทศ และบุคลากรพยาบาลอื่น ๆ เพื่อแจ้งถึงความสามารถของนักศึกษา ความสนใจ ความต้องการ และความคาดหวังของการศึกษาพยาบาลภาคปฏิบัติ

หัวหน้าคิก

(11) จัดให้นักศึกษาพยาบาลได้ปฏิบัติงานที่ท้าทายต่อความรู้และความสามารถภายใต้การปรึกษากับครูปฏิบัติการคลินิก และจะคงประชุมปรึกษากันเมื่อมีปัญหาที่ไม่คาดหวัง ตลอดจนเมื่อมีนักศึกษาพยาบาลที่มีความสามารถในการทำงาน และมีความสามารถสูงเป็นพิเศษ เพื่อการจัดการที่เหมาะสมต่อไป

5. จุดมุ่งหมายของการศึกษาภาคปฏิบัติ

วิชาชีพพยาบาลเป็นวิชาชีพที่มุ่งการปฏิบัติเป็นเบื้องต้น ดังนั้น การศึกษาพยาบาลย่อมต้องมุ่งให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติงานพยาบาลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในเวลาเดียวกันการฝึกปฏิบัติการพยาบาลของนักศึกษาต้องเสริมให้เกิดการเรียนรู้ในทางทฤษฎีเพิ่มมากขึ้น ศึกษารายพยาบาลเป็นผู้ที่มีบทบาทในการสอนในคลินิก การสอนในคลินิกเป็นการเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้รับประสบการณ์ตรง โดยการนำความรู้ทางทฤษฎีมาประยุกต์ใช้เพื่อให้การพยาบาลแก่ผู้ป่วย อันจะก่อให้เกิดการเรียนรู้ทั้งด้านสติปัญญา ทักษะ และทัศนคติในวิชาชีพ ฉะนั้น การสอนในคลินิกจึงเป็นหัวใจของการศึกษาพยาบาลซึ่งมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญ ดังนี้ (Schweer 1972 : 96-98)

- (1) สนับสนุนให้เกิดความคิดอย่างอิสระ และสร้างสรรค์
- (2) ส่งเสริมให้มีทักษะในการแก้ปัญหา และการตัดสินใจ
- (3) แสดงความสัมพันธ์ระหว่างภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ
- (4) ส่งเสริมให้มีความเจริญทางด้านสติปัญญา และวิชาชีพ
- (5) พัฒนาทักษะทุกด้าน

แบรทตัน (Bratton) ให้ความเห็นไว้ว่า "การศึกษาภาคปฏิบัติบนหอผู้ป่วยมีจุดมุ่งหมายสำคัญ คือ ช่วยเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ต่าง ๆ เช่น การ

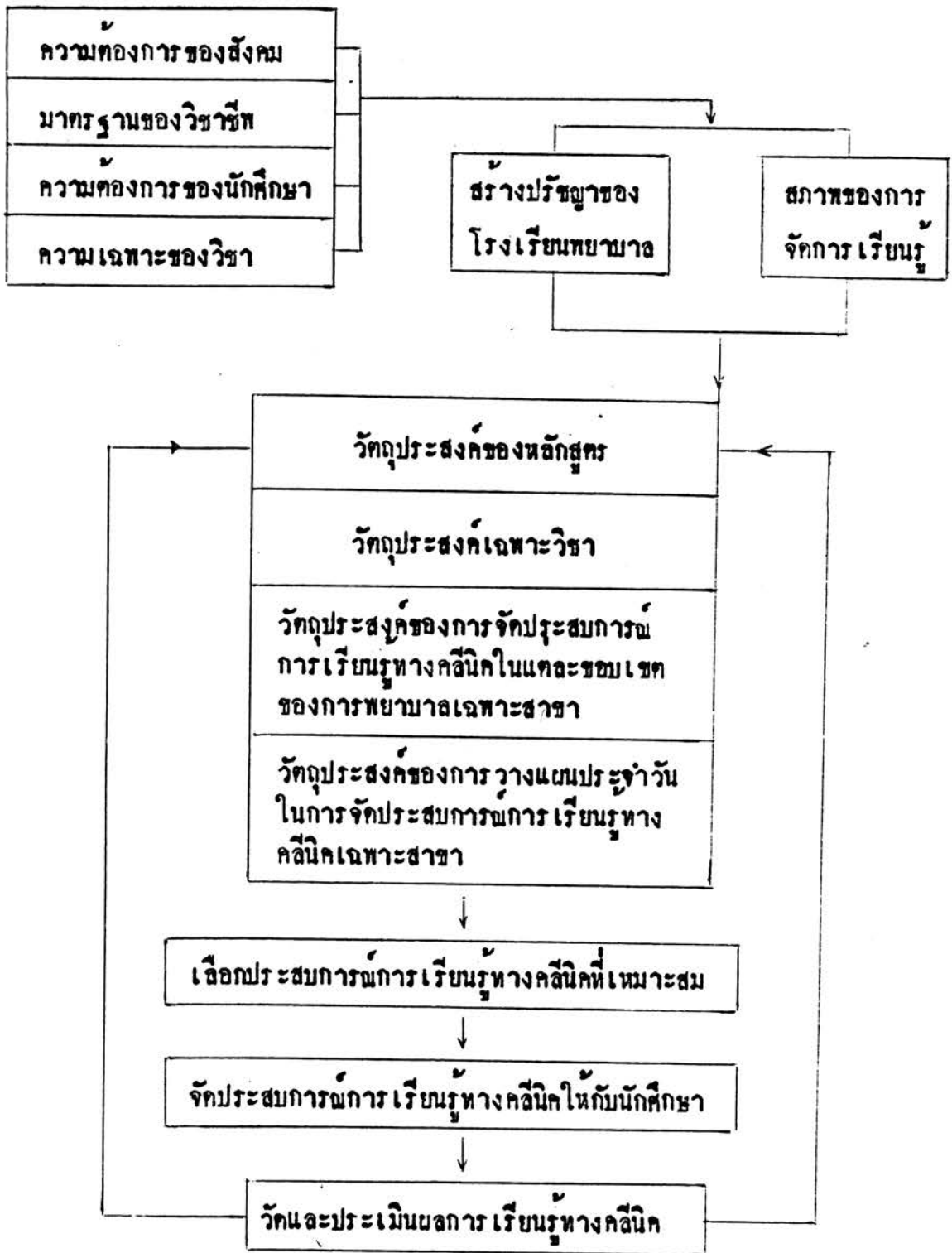
ทัศนใจการนำความรู้ทางทฤษฎีไปใช้อย่างเหมาะสม เป็นการเปิดโอกาสให้รู้จักวิเคราะห์และแก้ปัญหา ตลอดจนให้การพยาบาลได้อย่างสมบูรณ์แบบ (Comprehension Nursing Care)" ซึ่งหมายถึง การให้บริการพยาบาลแก่ผู้ป่วยโดยสนองความต้องการและแก้ปัญหาในทุก ๆ ด้านนั่นเอง

ฉะนั้น จะเห็นได้ว่าการจัดการศึกษาพยาบาลจะต้องให้มีความสอดคล้องกันระหว่างทฤษฎีและปฏิบัติ เพราะการศึกษาทั้งสองส่วนจะช่วยเสริมซึ่งกันและกัน

ชเวียร์ (Schweer) กล่าวว่า การศึกษาพยาบาลควรเน้นที่การแก้ปัญหา (Problem Centered) เพื่อให้การพยาบาลผู้ป่วยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยอาศัยหลักการทางวิทยาศาสตร์และสังคม การสอนในคลินิกควรจัดในลักษณะของการดูแลในระยะยาว (Longitudinal Approach) เพื่อสามารถนำความรู้ต่าง ๆ ไปประยุกต์ในสถานการณ์ในคลินิกได้อย่างกว้างขวางและลึกซึ้ง ลักษณะการสอนในคลินิกที่มีประสิทธิภาพ คือ (Schweer 1972 : 41-45)

- (1) มีการกำหนดวัตถุประสงค์ในการสอนอย่างชัดเจนในเชิงพฤติกรรมทางการพยาบาล โดยการประยุกต์ความรู้พื้นฐานทางทฤษฎีมาใช้
- (2) การสอนจะต้องมีการสร้างสรรค์
- (3) กิจกรรมจะต้องมีการดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอน
- (4) การแก้ปัญหาของนักศึกษาในสถานการณ์ต่าง ๆ บนคลินิกจะต้องทำโดยมองเห็นความสำคัญและเข้าใจปัญหาความต้องการของผู้ป่วย
- (5) นักศึกษาสามารถประเมินผลการพยาบาลได้โดยอิสระ

นอกจากจะกำหนดวัตถุประสงค์สำหรับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ทางคลินิกแล้ว จะต้องมียุทธศาสตร์ของการวางแผนการจัดประสบการณ์เฉพาะวัน หรือในระยะสั้นสำหรับการพยาบาลเฉพาะสาขาด้วย ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการวางแผนการนิเทศการพยาบาลเฉพาะวัน รวมทั้งการประเมินความสามารถของการพยาบาลในคลินิกของนักศึกษาพยาบาลอย่างแท้จริง ขั้นตอนในการดำเนินการเพื่อการกำหนดวัตถุประสงค์ และจัดประสบการณ์ทางคลินิกของนักศึกษาพยาบาล ดังแสดงในรูป (พวงรัตน์ บุญญาภิรักษ์ 2525 : 68)

รูปแบบกระบวนการ เพื่อการจัดประสบการณ์การเรียนรู้การพยาบาลในคลินิก

6. หน้าที่รับผิดชอบของครูประจำที่ผู้ช่วย (สมคิด รักษาสิทธิ์ และ ประนอม โสภกานนท์ 2525 : 26-29)

หน้าที่รับผิดชอบที่มีต่อผู้เรียน

หน้าที่รับผิดชอบในค่านี ก็คือ ทำทุกวิถีทางที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้เกิดการ เรียนรู้ และพัฒนาทักษะการปฏิบัติงานในด้านต่าง ๆ ตามความต้องการของสถาบันและ ของผู้เรียนอย่างเต็มที่ ขณะปฏิบัติงานในที่ผู้ช่วย ช่วยและ/หรือจัดให้ผู้เรียนได้ เรียนรู้ในสิ่งที่ถูกต้อง ได้นำความรู้ที่ได้ศึกษามาไปใช้ให้เกิดคุณประโยชน์ต่อผู้ช่วย ได้ เรียนรู้แนวทางที่จะปรับปรุงแก้ไขส่วนที่ผิดหรือบกพร่อง และช่วยให้ได้เรียนรู้ในสิ่ง ใหม่ ๆ นอกเหนือไปจากที่ได้เรียนในห้องเรียน กิจกรรมที่สำคัญของครูประจำที่ก มีดังต่อไปนี้ คือ

(1) การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับผู้เรียน ได้แก่ การมอบหมาย งาน มอบหมายผู้ช่วยให้อยู่ในความดูแลรับผิดชอบของผู้เรียน ในเรื่องนี้ครูจะต้อง เข้าใจและยอมรับความจริงประการหนึ่งเกี่ยวกับการเรียนรู้ กล่าวคือ การเรียนรู้ที่ แท้จริงจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อผู้เรียนได้ลงมือทำกิจกรรมด้วยตนเอง หรือได้มีส่วนร่วมใน การปฏิบัติ หรือได้ทำการสังเกตด้วยตัวเอง สิ่งเหล่านี้ถือว่าเป็นประสบการณ์ตรง การเรียนด้วยวิธีนี้จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความคิด ได้เรียนรู้เหตุผล รู้แนวทางปฏิบัติ วิชาหรือแนวทางที่จะแก้ปัญหาได้ และสามารถสรุปข้อคิดเห็นได้ เป็นต้น เชื่อกันว่า การจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนอย่างมีระบบระเบียบ มีแผนงานที่จะสามารถอำนวยความสะดวกให้หลายประการ คือ

- ผู้เรียนมีโอกาสที่จะนำความรู้ที่ได้เรียนมาใช้หรือทดลองใช้ หรือ มาทดสอบในการปฏิบัติงานในสภาพที่เป็นจริง ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้กว้างขวางลึกซึ้ง ก่อให้เกิดความรู้ความคิดใหม่ ๆ ขึ้นได้
- เป็นทางช่วยกระตุ้นผู้เรียนให้สามารถใช้ความคิดได้อย่างอิสระ แต่การใช้ความคิดนั้นจะอยู่ในขอบข่าย หรือตั้งอยู่บนพื้นฐานความรู้ที่ได้ศึกษาเอาเรียนมา
- เป็นการช่วยเสริมสร้างทักษะในการปฏิบัติการพยาบาล และ/หรือ ในความสามารถที่จะแก้ปัญหาทางการพยาบาลในด้านต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม และมีเหตุผล

- ผู้เรียนได้รับโอกาสที่จะเรียนรู้วิธีการ หรือพัฒนาทักษะต่าง ๆ ได้นอกเหนือจากที่ได้เรียนไปจากห้องเรียน

- ประสิทธิภาพตรงจะช่วยกระตุ้น หรือจูงใจ หรือท้าทายความคิด ความต้องการของผู้เรียนในอันที่จะศึกษา ใฝ่หาความรู้ทั้งในด้านที่เกี่ยวกับเทคนิควิชาชีพปฏิบัติงาน ตลอดจนวิธีที่จะพัฒนาวิชาชีพเพิ่มเติมขั้นต่อไปอีก

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียน ครูจะต้องพยายามใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ที่มีอยู่แล้วในศึกษาย่วยให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู้ให้มากที่สุด งานของครูค่านี้นี้จะเริ่มตั้งแต่การกำหนดจุดมุ่งหมายว่าต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ได้พัฒนาทักษะและความสามารถในการเรื่องใดโดยเฉพาะ จุดมุ่งหมายควรจะให้สอดคล้องกับความรู้ความสามารถพื้นฐานของผู้เรียน และลักษณะงานหรือประสบการณ์ที่หน่วยงานซึ่งเป็นแหล่งฝึกปฏิบัติงานแต่ละหน่วยจะให้แก่อผู้เรียนได้ จุดมุ่งหมายที่ครูกำหนดนั้นจะถูกนำมาใช้เป็นเครื่องชี้ทิศทางของการดำเนินงาน โดยเฉพาะในเรื่องที่เกี่ยวกับการเลือกสรรกิจกรรม การเลือกผู้ช่วยที่จะมอบหมายให้ผู้เรียนได้ศึกษาและให้การรักษาพยาบาล ตลอดจนการเลือกวิธีการที่จะไรทดสอบว่า ผู้เรียนได้รับประสบการณ์และมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามที่ตั้งหวังหรือไม่ มีสิ่งใดที่ควรจะได้รับการศึกษาหมทวน เพื่อหาทางแก้ไขปรับปรุงบ้าง เป็นต้น

(2) การนิเทศภาวะฝึกปฏิบัติงานในศึกษาย่วย (Clinical Supervision) ภายหลังจากที่ได้จัดประสบการณ์และมอบหมายงานให้ผู้เรียนแล้ว ครูจะติดตามให้คำแนะนำหรือชี้แนะทางต่าง ๆ อันจะเสริมให้การเรียนรู้ดำเนินไปได้ และให้ผู้เรียนเกิดทักษะทั้งในด้านการปฏิบัติและการใช้ความคิดได้อย่างเต็มที่ ตามลักษณะของการนิเทศโดยสรุปนี้ จะเห็นได้ว่า การนิเทศมิใช่เป็นการตรวจงานเมื่องานเสร็จสิ้นลง เพื่อหาจุดบกพร่อง แต่จะเป็นการช่วยผู้เรียนให้ได้เรียนรู้ ได้ใช้ความรู้ความสามารถของคนเต็มที่ และมีเหตุผล ช่วยให้ผู้เรียนมีพัฒนาการในทิศทางที่ต้องการ อย่างไรก็ตาม การนิเทศจะไรหลักการหรือวิธีปฏิบัติเช่นใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายหลักของการฝึกปฏิบัติงานในศึกษาย่วย ความรู้พื้นฐานของผู้เรียน ประเภทของงานที่ได้รับมอบหมาย และความรู้ความสามารถของผู้เรียนแต่ละคนเป็นสำคัญสำหรับแนวความคิดและวิธีการนิเทศ

(3) การประเมินผลการปฏิบัติงาน (Evaluation)

การประเมินผลการปฏิบัติงานในศึกษาของผู้เรียน จะช่วยให้ได้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) แก่ครูและผู้เรียนรวมกัน ครูและนักเรียนอาจทำการประเมินผลรวมกันโดยยึดเป้าหมายและหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ สำหรับครูอาจต้องใช้วิธีการประเมินผลหลาย ๆ วิธี เช่น การสังเกต โดยรู้จักสิ่งที่ต้องการทราบแน่นอน การสนทนา การให้ทดสอบทำ การบันทึกพฤติกรรม (Anecdotal Record) การบันทึกสังคมมิติ (Sociogram) การตรวจสอบสิ่งที่ต้องปฏิบัติ (Check List) การทดสอบหลังปฏิบัติงาน (Post-test) ด้วยวิธีต่าง ๆ และการให้ผู้เรียนเขียนประเมินผลการปฏิบัติงานในคานต่าง ๆ เช่น ผู้เรียนมีความรู้สึกว่ามีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปในทางใดบ้าง ได้เรียนรู้อะไรเพิ่มเติม สิ่งที่ยากจะเรียนรู้มีอะไรบ้าง สิ่งที่ควรทำให้เปลี่ยนแปลงโดยให้เหตุผลประกอบ และสิ่งใดที่เป็นอุปสรรคต่อการเรียนในศึกษาผู้เรียนบ้าง เป็นต้น แต่ละวิธีจะมีแนวปฏิบัติและผลที่จะได้รับเป็นข้อปลีกย่อยต่างกันไป อีกทั้งนี้ย่อมแล้วแต่สิ่งที่ต้องการประเมิน สำหรับพฤติกรรมที่ควรได้รับการประเมินจะสอดคล้องกับพฤติกรรมการเรียนรู้ในศึกษาผู้เรียนที่กำหนดไว้ในจุดมุ่งหมาย

(4) การจัดการสอนในศึกษาผู้เรียน (Formal Clinical Teaching)

การจัดการสอนลักษณะนี้เป็นกิจกรรมหนึ่งที่จะช่วยเสริมและขยายขอบข่ายการเรียนรู้ตลอดจนประสบการณ์ในขอบข่ายที่ต้องการ เป็นกิจกรรมที่จะต้องมีส่วนเกี่ยวข้องกับบุคคลหรือกลุ่มบุคคล การสอนจะเป็นไปใ้ต้องมีผู้เรียนฝ่ายหนึ่งและผู้สอนอีกฝ่ายหนึ่งมาทำกิจกรรมร่วมกัน หรือกล่าวได้ว่า หากขาดผู้สอน คือ ครู การสอนก็ไม่เกิดขึ้น หรือเมื่อขาดผู้เรียน การเรียนรู้ก็ไม่เกิดผลอย่างเต็มที่ ทั้งครูและนักเรียนต่างฝ่ายก็ต้องมีบทบาทและมีกิจกรรมเฉพาะ กระบวนการเรียนการสอนจึงจะเป็นผลได้

นอกจากการทำให้ผู้เรียนมีพัฒนาการการเรียนรู้และทักษะในการปฏิบัติงานในศึกษาผู้เรียนแล้ว ครูยังต้องช่วยผู้เรียนให้สามารถปรับตนเองให้คุ้นเคยกับสถานที่ สภาพของการทำงาน ตลอดจนระบบการบริหารงานซึ่งเป็นของใหม่สำหรับผู้เรียน ช่วยผู้เรียนให้เกิดความคิดความรู้สึกว่าตนเป็นสมาชิกของทีมการพยาบาลในศึกษานั้น ๆ การที่ผู้เรียนสามารถปรับตนเองได้ พร้อมกับมีความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของหน่วยงาน

เป็นบุคคลที่บุคคลอื่นในหน่วยงานให้การยอมรับ ให้ความเอาใจใส่และพร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือ ก็ยังจะเป็นส่วนช่วยเสริมให้ผู้เรียนเกิดความรักความปรารถนาที่จะเรียนรู้ไปหาความรู้ให้กับตนเอง และพยายามที่จะพัฒนาตนเองทุก ๆ ด้าน ซึ่งผลที่จะได้รับในชั้นปลาย ก็คือ ความสัมฤทธิ์ผลในการเรียนรู้ที่ได้จากประสบการณ์ในทฤษฎีช่วย

คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล กำหนดบทบาทและขอบเขตความรับผิดชอบของครูประจำทฤษฎีช่วย (Roles and Responsibilities of Clinical Instructor) ไว้ดังนี้

- (1) รับผิดชอบการสอน รวมทั้งการประเมินผลการฝึกภาคปฏิบัติที่ได้รับมอบหมายแก่นักศึกษาพยาบาลทั้งระดับปริญญาตรี และอนุปริญญา ที่ผ่านระยะเตรียมพยาบาล (Preclinic) มาแล้ว
- (2) แนะนำช่วยเหลือให้การนิเทศในการศึกษาภาคปฏิบัติของนักศึกษาพยาบาลโดยใกล้ชิด เพื่อให้ นักศึกษารูจักนำหลักวิชาไปใช้ในการปฏิบัติพยาบาลได้อย่างมีประสิทธิภาพและบังเกิดผลดีแก่ผู้ช่วย
- (3) ร่วมมือประสานงานในกิจการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับนักศึกษาทั้งภายในและภายนอกแผนก

หน้าที่และความรับผิดชอบ มีดังนี้

- (1) ประเมินผลเกี่ยวกับกฎระเบียบและการปฏิบัติงานบนหอผู้ป่วยแก่นักศึกษาพยาบาลที่หมุนเวียนมาใหม่
- (2) ปรึกษาร่วมมือกับหัวหน้ากักในการ จัดเตรียม เครื่องมือ เครื่องใช้สำหรับการฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษาใหม่พร้อมและครบถ้วน
- (3) วางแผนการสอนในคลินิกให้เหมาะสมกับความรู้ความสามารถของนักศึกษาแต่ละระดับชั้น
- (4) ศึกษาเรื่องราวของผู้ป่วย เลือกและมอบหมายงานประจำวันให้นักศึกษาฝึกปฏิบัติตามระดับของความรู้และความสามารถของแต่ละบุคคล
- (5) แนะนำช่วยเหลือให้การนิเทศนักศึกษาในการปฏิบัติพยาบาลผู้ป่วยให้ถูกต้องตามหลักวิชา โดยนำความรู้จากศาสตร์สาขาต่าง ๆ มาใช้ให้เหมาะสมกับผู้ช่วย

แต่ละราย ตลอดจนการให้คำแนะนำแก่ผู้ป่วยและครอบครัวในค่านุภาพอนามัย การปฏิบัติตัวของผู้ป่วยขณะรับการรักษาอยู่ในโรงพยาบาล และเมื่อจะกลับไปอยู่บ้าน

(6) จัดหาประสบการณ์ในวิธีการพยาบาลต่าง ๆ สำหรับวิธีการพยาบาล เจาะโรค หรือการเตรียมตรวจและให้การสอนข้างเตียงแก่นักศึกษาเมื่อมีโรคหรือปัญหาที่น่าสนใจ

(7) แนะนำและนิเทศการสังเกตอาการ การเขียนรายงาน การวางแผนการพยาบาล รวมทั้งการลงบันทึกต่าง ๆ

(8) จัดให้มีการประชุมแก่นักศึกษาทั้งกลุ่มเป็นประจำทุกวัน รวมทั้งการพบเป็นรายบุคคล เพื่อร่วมกันปรึกษานักเรียนวางแผนการพยาบาล ประเมินผลการพยาบาล เพื่อการปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น

(9) จัดให้นักศึกษารับประสบการณ์ในการพยาบาลเท่าที่จะสามารถทำได้ ครอบคลุมวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ เช่นขอรับรองในรายงานประสบการณ์ (Experience Sheet) เมื่อเห็นว่านักศึกษาปฏิบัติได้เป็นที่พอใจ

(10) จัดให้นักศึกษาได้มีประสบการณ์การศึกษาผู้ป่วยเฉพาะราย (Case Study) อย่างน้อย 1 ราย รวมทั้งการเสนอรายงานภายในระยะเวลาที่ฝึกปฏิบัติ อยู่ในภาควิชา

(11) วัดและประเมินผลการฝึกปฏิบัติพยาบาลของนักศึกษา โดยพิจารณาจาก

- การสังเกตและบันทึกประจำวันเกี่ยวกับความก้าวหน้าของการเรียนของนักศึกษาแต่ละคน

- ความเห็นของหัวหน้าตึกและพยาบาลที่ร่วมงานกับนักศึกษา

- การประเมินผลการเรียนของตนเองของนักศึกษา

(12) เป็นที่ปรึกษาของนักศึกษาทั้งด้านการเรียนและส่วนตัว

(13) ร่วมมือ ปรึกษาอย่างใกล้ชิดกับผู้ตรวจการ หัวหน้าตึกเกี่ยวกับการฝึกปฏิบัติการพยาบาลของนักศึกษา เพื่อให้การจัดเวร การมอบหมายงาน การประเมินผลเป็นไปตามความเข้าใจอันดี

(14) ติดตามการสอนในห้องเรียนของอาจารย์ทั้งฝ่ายแพทย์ และพยาบาล เพื่อให้การสอนในคลินิกสอดคล้องกันก็กับการสอนในห้องเรียน

(15) ร่วมรับผิดชอบการพยาบาลผู้ป่วยทุกรายที่มอบหมายให้อยู่ในความดูแล
ของนักศึกษาตลอดระยะเวลาที่นักศึกษาฝึกปฏิบัติอยู่ในคลินิก

หน้าที่พิเศษ

- (1) ให้ความร่วมมือกับครูตรวจการประจำแผนก และหัวหน้าตึก ในการให้
ปฐมพยาบาลและการฝึกปฏิบัติงานแก่พยาบาล และผู้ช่วยพยาบาลที่บรรจุเข้าปฏิบัติงานใหม่
- (2) ให้ความร่วมมือกับคณะพยาบาลฯ ในการจัดการศึกษาอบรมวิชาการ
ในสาขาวิชาที่ตนเกี่ยวข้อง
- (3) ให้ความร่วมมือกับครูตรวจการประจำแผนก ในการจัดให้มีการศึกษา
อบรมขณะประจำการ (Inservice Education) แก่พยาบาลในแผนก
- (4) ให้ความร่วมมือกับแพทย์ในการรักษาพยาบาลผู้ป่วย และการสอน
นักศึกษาตามความเหมาะสม
- (5) ให้ความร่วมมือกับคณะพยาบาลฯ และแผนกพยาบาล เมื่อมีงานพิเศษ
หรือเมื่อมีเหตุการณ์ฉุกเฉินเกิดขึ้น

7. กิจกรรมในการนิเทศการศึกษา

การนิเทศการศึกษา เป็นการพัฒนามุคอากรในหลาย ๆ ด้าน เป็นการ
ปรับปรุงการเรียนการสอน ผู้รับการนิเทศย่อมมีความคิดปรับปรุงตัวเองภายหลังที่ได้รับ
การนิเทศ ผู้นิเทศต้องใส่ใจกิจกรรมหลาย ๆ กิจกรรมในการกระตุ้นผู้รับการนิเทศ การ
ที่จะเลือกใส่ใจกิจกรรมใดนั้น ผู้นิเทศต้องมีความรู้ ความสามารถในการตัดสินใจว่ากิจกรรม
ใดจะเหมาะสมที่สุด

สังค อูทรานันท์ (2529) ได้สรุปกิจกรรมการนิเทศ ซึ่ง แฮริส

(Harris 1975, Bessent and McIntyre 1969) ได้เสนอแนะไว้ ดังนี้คือ

- (1) การบรรยาย (Lecturing) จะใช้แต่การพูดอย่างเดียว ไม่มีการ
โต้ตอบจากผู้ฟัง แต่บรรยายให้กับผู้ฟังได้ไม่จำกัดจำนวน
- (2) การบรรยายที่มีสื่อประกอบ (Visualized Lecturing) เป็น
การบรรยายและมีสื่อประกอบ เช่น สไลด์ แผ่นโปสเตอร์ แผนภูมิ ฯลฯ

(3) การเสนอข้อมูลเป็นกลุ่ม (Panel Presentation) โดยจะมีทีมบรรยายหรือเสนอผลงาน Informal Panel ประกอบด้วยกลุ่มผู้อภิปรายหลายคน ที่สนใจในหัวข้อหนึ่งหัวข้อใด หรือหัวข้อที่กำหนดให้ Symposium เป็นการประชุมของคณะบุคคลแบบมีแบบแผน เพื่อหาข้อสรุป

(4) การดูภาพยนตร์หรือโทรทัศน์ (Viewing Film or Television) เป็นการดูภาพยนตร์ โทรทัศน์ หรือวิดีโอ เพื่อเสนอข้อมูลในที่ชุมนุมหรือใช้ประกอบการบรรยาย

(5) การฟังจากเทป วิทยุ และจานเสียง . (Listening to tape, Radio or Recording) เป็นการบันทึกเสียงจากผู้บรรยายหรือกลุ่มอภิปรายถ่ายทอดสู่ผู้ฟัง เพื่อช่วยให้เข้าใจมากขึ้น

(6) การจัดนิทรรศการเกี่ยวกับวัสดุและเครื่องมือต่าง ๆ (Exhibiting Materials and Equipment) เป็นกิจกรรมสำหรับงานพัฒนาทางวัสดุต่าง ๆ กิจกรรมนี้จะมีคุณค่ามากถ้าใช้ร่วมกับกิจกรรมอื่นจะเพิ่มความสนใจแก่ผู้ร่วมกิจกรรม เช่น การจัดกิจกรรมแสดงนิทรรศการหนังสือของห้องสมุด เพื่อแสดงหนังสือของห้องสมุด เป็นต้น

(7) การสังเกตภายในห้องเรียน (Observation in Classroom) เป็นการตั้งคณะกรรมการสังเกตการทำงาน เพื่อวิเคราะห์คุณภาพ กิจกรรมคล้าย ๆ กับการสาธิตและการเขียนชั้นเรียน แต่เป็นพิธีกรรมและมีแบบแผนมากกว่า ผู้สังเกตต้องมีทักษะ มีเครื่องมือ และมีจุดประสงค์ของการบันทึกข้อมูลอย่างมีระบบ

(8) การสาธิต (Demonstration) เป็นการลำดับเหตุการณ์ที่เหมือนจริง โดยเน้นที่จุดสำคัญ ๆ มีข้อจำกัด คือ ถ้าเป็นกลุ่มใหญ่จะไม่สามารถทราบรายละเอียดได้อย่างทั่วถึง ถ้าเป็นกลุ่มเล็กก็อาจจะไม่คุ้มค่า

(9) การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interviewing) เป็นการดำเนินการระหว่างผู้ถูกสัมภาษณ์และผู้สัมภาษณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เรากำลังต้องการ และจะถูกควบคุมโดยผู้สัมภาษณ์

(10) การสัมภาษณ์เฉพาะบางเรื่อง (Focused Interviewing) เป็น การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ตามที่ เมอร์ตัน และ เคนเคิล (Merton & Kendell)

กล่าวไว้ว่าต้องประกอบด้วย

- ต้องสัมภาษณ์ผู้ที่สามารถตอบได้ในเรื่องนั้น
- ผู้สัมภาษณ์ต้องเข้าใจและวิเคราะห์เรื่องนั้น ๆ ได้
- มีแนวทางในการสัมภาษณ์แล้ว
- ต้องสัมภาษณ์ตรงจุดที่ต้องการจากประสบการณ์ของผู้ถูกสัมภาษณ์

(11) การสัมภาษณ์ทางอ้อม (Non-Directive Interview) เป็นการไต่ขอมูลจากการสนทนาพูดคุยกันแบบไม่มีพิธีรีตอง เพื่อให้แสดงออกทางความคิดและความรู้สึกของผู้ที่เราพูดคุยด้วย การสัมภาษณ์แบบนี้ช่วยให้พัฒนาคุณธรรมของครูและให้รู้จักวิเคราะห์ตนเอง ทำให้ครูรู้สึกว่าเราสามารถปฏิบัติงานได้ด้วยตัวเอง

(12) การอภิปราย (Discussing) เป็นการพูดคุยถึงปัญหาที่เกี่ยวข้องกันของกลุ่มเล็ก ๆ อภิปรายจะใกล้เคียงกับการประชุมกลุ่มและอภิปรายกลุ่ม

(13) การอ่าน (Reading) เป็นกิจกรรมของการนิเทศที่ใช้กันมากที่สุด มีการจัดรูปแบบของสมุด เพื่อให้ครูได้หาความรู้เพิ่มเติม ปัจจุบันได้ใช้กิจกรรมการอ่านผสมผสานกับกิจกรรมอื่นสำหรับการฝึกอบรมมากขึ้น

(14) การวิเคราะห์ข้อมูลและการคำนวณ (Analyzing and Calculating) เป็นกิจกรรมที่สำคัญมากสำหรับนิเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการติดตามและประเมินผลโครงการพิเศษต่าง ๆ ของระบบการศึกษา

(15) การระดมสมอง (Brainstorming) เป็นการเสนอแนวความคิดและข้อแนะนำต่าง ๆ ซึ่งมีกฎพื้นฐาน 4 ประการ คือ

- เป็นความคิดที่เราต้องการ จุดประสงค์ คือ รวบรวมเอาความคิดแตกต่ากันมารวมกันไว้

- ประเมินค่าแนวความคิดที่ก่อให้เกิดผลเสีย

- สนับสนุนให้มีแนวความคิดแบบเปิดกว้าง

- รวบรวมความคิดและปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ จากความคิดที่ได้

ในการระดมสมองนี้ไม่มีการตัดสินว่าความคิดใดผิดหรือถูก แต่แนวความคิดจะนำมาผสมผสานก่อให้เกิดแนวความคิดใหม่ที่จะนำไปปฏิบัติได้

(16) การบันทึกวีดิโอเทป และถ่ายภาพ (Videotaping and Photographing) เป็นกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ในการพัฒนาหลักสูตร การประเมินผลงาน การฝึกอบรม และการประชาสัมพันธ์ วีดิโอเทปจะสามารถเน้นจุดสำคัญ ๆ และสามารถกลับมาใช้ใหม่ได้

(17) การจัดทำเครื่องมือและข้อทดสอบ (Instrumenting and Testing) เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการใช้แบบทดสอบ แบบสำรวจ แบบแสดงความคิดเห็น

(18) การประชุมกลุ่มย่อย (Buzz Session) เป็นการประชุมกลุ่มย่อย เพื่ออภิปรายปัญหาพิเศษแบบไม่มีโครงสร้าง เน้นการปฏิสัมพันธ์ของกลุ่มเพื่อเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นกับปัญหานั้น

(19) การทราไปทัศนศึกษา (Field Trip) เป็นการเดินทางออกจากโรงเรียนเพื่อศึกษาและทำงานในสิ่งที่เกี่ยวข้องกับงานที่ปฏิบัติอยู่

(20) การเยี่ยมชม (Intervisiting) เป็นการเยี่ยมชมการปฏิบัติงานของคนอื่น หรือสังเกตการทำงานของบุคคลอื่น

(21) บทบาทสมมุติ (Role Playing) เป็นลักษณะคล้ายกับการปฏิบัติในสภาพการณ์ที่เป็นจริง นั่นคือ จะกำหนดสถานการณ์ขึ้นแล้วให้ผู้ทำกิจกรรมตอบสนองหรือปฏิบัติตนเองไปตามธรรมชาติที่ควรจะเป็น ในกรณีที่นำมาใช้ในการนิเทศนั้นส่วนใหญ่ผู้ทำจะเอาปัญหาที่เกิดขึ้นกับครูมาเป็นตัวกำหนดให้ผู้ทำกิจกรรมสมมติตัวเองว่าถ้าอยู่ในสถานการณ์นั้น เขาจะทำอย่างไร

(22) การเขียน (Writing) เป็นกิจกรรมสื่อกลางในการนิเทศเกือบทุกเรื่อง เช่น การเขียนโครงการ การบันทึกข้อมูล การเขียนรายงาน ฯลฯ

(23) การปฏิบัติตามคำแนะนำ (Guided Practice) กิจกรรมนี้ใช้กับรายบุคคล หรือกับกลุ่มขนาดเล็ก มุ่งเน้นการปฏิบัติ

8. กิจกรรมการนิเทศการพยาบาล

กิจกรรมในการนิเทศการพยาบาลเป็นการปฏิบัติงานร่วมกัน เพื่อให้ประสบผลสำเร็จตามจุดหมาย ความสำเร็จของการนิเทศย่อมขึ้นอยู่กับผู้นิเทศและผู้รับนิเทศ ผู้นิเทศยอมรับหน้าที่ว่า ผู้รับการนิเทศต้องการผู้นิเทศต้องการการกระตุ้น พัฒนา และ

ส่งเสริมค่านิยมในการสร้างเสริม ทัศนคติที่จะไม่ทำกิจกรรมต่าง ๆ คนเดียว แต่
ของรวมมองปัญหาสถานการณและวางแผนนิเทศร่วมกับผู้บริหารนิเทศ

ดังนั้น การนิเทศควรมีวิธีในการปฏิบัติการ โดยอาศัยกิจกรรมต่าง ๆ ดังนี้คือ

ก. การเยี่ยมชมตรวจทางการพยาบาล (Nursing Rounds) การเยี่ยมชม
ตรวจเป็นกิจกรรมของการห้องเดี่ยวอย่างหนึ่ง และเป็นการทำงานเดี่ยวในบริเวณหอผู้ป่วย
ข้อใดข้อหนึ่ง คือ

- (1) มีผู้ป่วยที่ได้รับการดูแล
- (2) มีการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่
- (3) มีการติดต่อประสานงานภายในแผนกและระหว่างแผนก
- (4) มีการใช้ทรัพยากรในการปฏิบัติงานในรูปของวัสดุและเครื่องมือใช้

ที่สังเกตได้

- (5) มีการติดต่อกันระหว่างโรงพยาบาลหรือหน่วยงานสาธารณสุขใน

ชุมชน

ทั้งนี้เพื่อประกันคุณภาพและปริมาณการพยาบาลที่ดีและเพียงพอ ตลอดจน
เพื่อการกระตุ้นส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรได้มีการพัฒนาการในงานที่ปฏิบัติ

การเยี่ยมชมตรวจที่ปฏิบัติในโรงพยาบาลมีหลายลักษณะ อาจแบ่งประเภท
ของการเยี่ยมชมตรวจได้เป็น 4 ประเภท คือ

(1) การเยี่ยมชมตรวจผู้ป่วย (Patient Rounds) หรือการเยี่ยมชม
ตรวจทางการพยาบาล (Nursing Care Rounds) ลักษณะเฉพาะของการเยี่ยมชม
ตรวจประเภทนี้จะเน้นเรื่องผู้ป่วยและการให้ดูแลผู้ป่วยเป็นสำคัญ

(2) การเยี่ยมชมตรวจบุคลากร (Personnel Rounds) จะมุ่งที่
บุคลากร โดยพยายามจะพบกับบุคลากรพยาบาลในความรับผิดชอบของคน

(3) การเยี่ยมชมตรวจโรงพยาบาล (Hospital Rounds) เป็นการ
ตรวจตราทรัพยากรต่าง ๆ ในแง่ของความเพียงพอ ความสะอาด ความสะดวกปลอดภัย

(4) การเยี่ยมชมตรวจสาธารณะ (Public Rounds) เป็นการเยี่ยมชม
ตรวจครอบครัว ญาติ และผู้มาเยี่ยมผู้ป่วยในโรงพยาบาลหรือในชุมชน

ข. การประชุมปรึกษาทางการพยาบาล (Nursing Conference) เป็นการรวมกลุ่มกันของบุคคลมากกว่าสองคนขึ้นไป ในลักษณะของการพบกันอย่างไม่เป็นทางการ มีการปรึกษาหารือกัน โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นต่อกัน โดยแนวของกระบวนการกลุ่ม เพื่อหาแนวทางปฏิบัติของปัญหาเฉพาะเรื่อง

ค. การสอน (Teaching) ผู้เฒ่าจะต้องใช้การสอนเป็นกิจกรรมของการนิตศ ค่ายความมุงหวังที่จะให้มีการพัฒนาในบุคคลและเสริมประสิทธิภาพประสิทธิผลของการพยาบาล

วิธีการสอนที่จะกล่าวถึงจะอยู่ในขอบเขตของการนิตศการพยาบาลในคลินิค และจะเน้นวิธีการสอนที่ใช้ได้ในการจัดการ เรียนการสอนการพยาบาลในคลินิค ให้กับนักศึกษายพบาลด้วย มีดังนี้

(1) วิธีการสอนทางห้องทดลอง (Laboratory Method) อาศัยหลักของการแก้ปัญหาโดยการทดลอง สำหรับการพยาบาลในคลินิคเพื่อให้เกิดการพัฒนาในเทคนิคการพยาบาล

(2) วิธีวิเคราะห์อุบัติการณ์เฉพาะกรณี (Case Incident Method) เป็นกระบวนการของการศึกษาอุบัติการณ์ที่มีระเบียบวิธี ซึ่งจะนำไปสู่การเกิดความรู้ จะช่วยในการคิดอย่างสร้างสรรค์ และวิเคราะห์ปัญหาหาคำตอบอย่างกว้างขวาง และสามารถเลือกอุบัติการณ์ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอนได้ ใช้ได้ดีในการพัฒนาทักษะในการตัดสินใจสั่งการในทันที

(3) การประชุมปรึกษาการพยาบาล (Nursing Care Conference) เป็นการพบกันในกลุ่มบุคลากรพยาบาลเพื่อปรึกษาหารือถึงปัญหาทางการพยาบาลสำหรับผู้ป่วยเฉพาะราย โดยใช้เทคนิควิธีของการแก้ปัญหา

(4) การประชุมปรึกษาค่ายการพยาบาล (Nursing Team Conference) เป็นการรวมกลุ่มของบุคลากรพยาบาลทุกประเภท โดยมุงที่จะวางแผนการดูแลรักษาประจำวันให้มีความตอเนื่องกัน และสามารถตอบสนององความตองการของป่วยได้อย่างดีที่สุด

(5) การศึกษารายป่วยโดยกลุ่ม (Nursing Clinic) เป็นการประชุมปรึกษาการพยาบาลผู้ป่วยเฉพาะรายที่กลุ่มสนใจ และเลือกมาเป็นรายที่จะศึกษา

โดยจะศึกษาวิเคราะห์ถึงหลักการ และแนวปฏิบัติทางการพยาบาลเฉพาะรายผู้ป่วยนั้น ๆ เพื่อปรับปรุงการพยาบาลผู้ป่วยเฉพาะราย

(6) การศึกษาการพยาบาลรายบุคคล (Nursing Care Study) ซึ่งผู้เรียนและผู้สอนจะประชุมปรึกษาร่วมกัน เพื่อการศึกษาวิเคราะห์ผู้ป่วยเฉพาะราย ที่ผู้เรียนสนใจ และวางแผนการพยาบาลตามปัญหา ความต้องการของผู้ป่วยนั้น ผู้สอน จะช่วยเหลือแนะนำผู้เรียนทุกขั้นตอนของกระบวนการพยาบาล เพื่อให้ได้ผลออกมา เป็นการพยาบาลที่สมบูรณ์แบบ

(7) การบันทึกการสนทนากับผู้ป่วย (Process Record) เป็นเทคนิคการเรียนรู้รายบุคคลอย่างหนึ่ง โดยใช้การบันทึกอย่างมีขั้นตอน มีรูปแบบและมีจุดมุ่งหมาย ซึ่งสำคัญคือช่วยในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างพยาบาลกับผู้ป่วย

(8) วิเคราะห์กรณีเฉพาะ (Care Analysis Method) วิธีการสอนนี้ผู้สอนใช้เพื่อการศึกษาและสอนพฤติกรรมสัมพันธ์ระหว่างผู้ป่วยกับพยาบาล และทักษะของผู้นำ จะต้องวิเคราะห์การตัดสินใจ การเรียนรู้จะเกิดจากการให้ข้อตัดสินใจ โดยอาศัยหลักการและแนวทฤษฎีที่ถูกต้อง

(9) การแสดงบทบาทสมมุติ (Role Playing) เป็นลักษณะของการแสดงละคร สั้นตามเนื้อหาที่กำหนดให้ โดยให้ตัวละครแสดงพฤติกรรมและบทบาทความที่ใคร่มีรายละเอียดให้ ซึ่งจะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับปัญหาของพฤติกรรมของบุคคล เรื่องสัมพันธภาพระหว่างบุคคล การติดต่อสื่อสาร และอื่น ๆ ที่ต้องการให้มีการวิเคราะห์พฤติกรรมจากบทบาทของตัวละคร เพื่อช่วยให้เกิดความเข้าใจต่อพฤติกรรมเฉพาะและสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องของโคคิชั่น

(10) การสัมมนา (The Seminar) เป็นการศึกษาปัญหาเฉพาะ โดยผู้นำสัมมนาจะทองศึกษามาจากตำรา วารสาร และการรวบรวมข้อมูลจากสภาพการณ์จริง แล้วนำมาเสนอเพื่ออภิปรายในกลุ่มเล็ก โดยให้กลุ่มใดมีส่วนรวมออกความคิดเห็น และเสนอแนะเพิ่มเติมให้มากที่สุด ผู้นำสัมมนาจะเป็นเสมือนผู้ชำนาญเฉพาะสาขา และจะเป็นผู้เสนอสาระสำคัญของเรื่องพร้อมนำอภิปรายในกลุ่ม โดยที่ผู้ร่วมสัมมนาทุกคนจะทองเตรียมการอภิปรายเป็นรายบุคคลมาก่อนการสัมมนา และจะทองนำเสนอในการสัมมนาด้วย ดังนั้นการสัมมนาจะเป็นการเรียนรู้ร่วมกัน

(11) การศึกษาการพยาบาลรายผู้ป่วย (Nursing Care Study) เป็นวิธีการเรียนรายบุคคล ซึ่งผู้เรียนและผู้สอนทำงานร่วมกัน โดยผู้สอนจะทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยเหลือแนะนำในการศึกษาค้นคว้าเพื่อเตรียมรายงาน แล้วผู้เรียนนำเสนอในกลุ่มต่อไป ซึ่งเป็นรูปแบบของการแก้ปัญหาทางการพยาบาลในผู้ป่วยเฉพาะราย เป็นการให้โอกาสแก่ผู้เรียนในการนำความรู้ทางทฤษฎีและทักษะทางการพยาบาลไปปฏิบัติจริงกับผู้ป่วยด้วยตนเอง

(12) การสาธิต (Demonstration Method) คือ การแสดงให้ดูเป็นตัวอย่าง การสาธิตจะเป็นแนวทางที่แสดงถึงการเชื่อมโยงความรู้ภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ

(13) การอภิปรายกลุ่มย่อย (Group Discussion Method) เป็นการพบกัน พูดจาปราศรัยกันโดยเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการก็ได้ เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความสนใจ และข้อแนะนำแก่กันในปัญหาใดปัญหาหนึ่ง

ง. การให้คำปรึกษาแนะนำ ผู้ที่เทศเป็นผู้ที่ใกล้ชิดผู้ปฏิบัติงานมากที่สุด และเป็นผู้ที่คุ้นเคยกับผู้ปฏิบัติงานมากกว่าผู้บริหาร จึงมีโอกาสให้คำแนะนำปรึกษาได้มาก

การให้คำปรึกษาแนะนำ แยกได้เป็น 3 ลักษณะ คือ

(1) การให้คำแนะนำ เป็นการช่วยเหลือบุคคลด้วยการให้ข้อทัศนใจในการปฏิบัติกับปัญหาใดปัญหาหนึ่ง ซึ่งผู้ที่ขอคำแนะนำสามารถนำไปปฏิบัติได้เลย

(2) การแนะนำ เป็นกระบวนการช่วยเหลือบุคคลด้วยการให้แนวทางแก้ปัญหา ซึ่งมีแนวทางปฏิบัติกับปัญหาหนึ่งใดหลาย ๆ วิธี ผู้ขอคำแนะนำจะเป็นผู้เลือกแนวปฏิบัติของตนเอง

(3) การให้คำปรึกษา เป็นการช่วยเหลือบุคคลเป็นการส่วนตัว โดยช่วยชี้แนะแนวทางให้ผู้รับความช่วยเหลือได้มองเห็นปัญหาอย่างแท้จริง อันจะช่วยในการตัดสินใจแก้ปัญหา ผู้รับความช่วยเหลือมีอิสระในการตัดสินใจ

การให้คำปรึกษาแนะนำเป็นลักษณะของความช่วยเหลือที่ผู้ให้คำปรึกษาให้กับผู้รับคำปรึกษา เพื่อจัดการกับปัญหาด้วยตนเอง

จ. การแก้ปัญหา เป็นกระบวนการปฏิบัติอย่างมีระเบียบวิธีโดยแนววิทยาศาสตร์ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อปฏิบัติที่ปัญหานั้น ๆ อย่างเหมาะสม นั่นคือ การตัดสินใจ กระบวนการแก้ปัญหามีความสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาหน่วยงานและบุคคล จึงเป็นความสำคัญที่ผู้นำประเทศจะต้องมีความรู้และทักษะในการแก้ปัญหานั้น ๆ เพื่อประสิทธิผลของการนิเทศ

ฉ. การสังเกต เป็นกิจกรรมอันสำคัญในการรวบรวมข้อมูลจากสถานการณ์ที่พบเห็น เพื่อที่จะค้นหาปัญหาจากสถานการณ์นั้น ๆ อย่างเที่ยงตรง ซึ่งจะนำไปสู่การแก้ปัญหาที่ถูกต้องต่อไป

การสังเกตเป็นกระบวนการ เป็นระบบ และเป็นวิธีการทางวิทยาศาสตร์อย่างหนึ่งในการรวบรวมข้อมูล

ช. การร่วมมือปฏิบัติงาน (Participation) โดยผู้นำประเทศกับผู้นิเทศ ปฏิบัติงานอย่างใดอย่างหนึ่งด้วยกัน ผู้นำประเทศจะถือโอกาสในการทำงานไปด้วยกัน เช่นนี้ เพื่อการสอนแนะนำ ปฏิบัติให้ดูเป็นตัวอย่าง รวมทั้งสามารถประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้ใต้บังคับบัญชาไปด้วย นอกจากนี้ผู้นำประเทศยังมีโอกาสศึกษาผู้นิเทศได้อย่างใกล้ชิด การร่วมมือปฏิบัติงานต้องการความตั้งใจ เต็มใจ ใจกว้างใจ และเคารพต่อกันของผู้นำประเทศและผู้นิเทศ ซึ่งจำเป็นจะต้องมีการวางแผนร่วมกัน กำหนดจุดมุ่งหมายในการปฏิบัติงานด้วยกัน (พวงรัตน์ มุญญานุกรักษ์ 2525 : 90-190)

นอกจากกิจกรรมในการนิเทศการพยาบาลดังกล่าวมาแล้ว กิจกรรมของผู้นำประเทศที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติการพยาบาล ไม่ว่าจะผู้นำประเทศจะเป็นหัวหน้าพยาบาลในหอผู้ป่วย หัวหน้าทีม หรืออาจารย์ก็ตาม จะต้องปฏิบัติกิจกรรมต่อไปนี้

(1) การมอบหมายงาน การมอบหมายงานที่ดีจะช่วยให้ผู้ป่วยได้รับการพยาบาลตามที่ต้องการ ในเวลาเดียวกันเจ้าหน้าที่ทุกระดับที่ได้รับการมอบหมายงาน เกิดความพึงพอใจ และได้รับการเรียนรู้จากการมอบหมายงานนั้น ๆ

(2) การตรวจเยี่ยมผู้ป่วยของผู้นำประเทศ มีจุดประสงค์ที่สำคัญเพื่อประเมินคุณภาพของการพยาบาล ในการตรวจเยี่ยมผู้ป่วย ผู้นำประเทศจะต้องกำหนดจุดประสงค์ให้ชัดเจน

(3) การอภิปราย ในการอภิปรายเพื่อมอบหมายงาน ก่อนหรือหลังให้การพยาบาล ผู้นิเทศจะต้องสังเกตความร่วมมือของเจ้าหน้าที่ในการอภิปรายร่วมกัน ความสามารถในการทำงานกลุ่ม และการให้การพยาบาลที่มีคุณภาพ

(4) การติดตามประเมินผลงานและพัฒนางาน ผู้นิเทศจะสังเกตเทคนิคการทำงานโดยช่วยหาขณะที่เขากำลังกระทำอยู่ และประเมินผลการมอบหมายงาน ทักษะ ความสามารถในการสังเกตของเจ้าหน้าที่ รวมทั้งจุดอ่อนและความสามารถพิเศษโดยเจตนาในชั้นความรู้ (ฟาริกา อิบราฮิม 2525 : 186-190)

กิจกรรมการนิเทศของหัวหน้าตึก จะต้องมีกำกับการปฏิบัติอย่างครอบคลุมและต่อเนื่อง ฉะนั้นโปรแกรมการนิเทศของหัวหน้าตึกจึงควรมีขึ้นเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติการนิเทศว่าจะทำอะไร อย่างไร กิจกรรมการนิเทศต่าง ๆ จะประกอบด้วยสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ คือ

(1) วางแผนการนิเทศ (Supervision Plan) หมายถึง แผนที่กำหนดโครงการการนิเทศของหัวหน้าตึกที่ได้กำหนดไว้ ประกอบด้วยแผนการนิเทศต่าง ๆ ดังนี้

- แผนการนิเทศระยะยาว เป็นโครงการนิเทศกว้าง ๆ ที่หัวหน้าตึกกำหนดไว้เป็นแนวทางในการนิเทศ
- แผนการนิเทศระยะสั้น แผนการนิเทศมุ่งเฉพาะงานที่ดำเนินการในหอผู้ป่วย

(2) การดำเนินการนิเทศ เมื่อวางแผนการนิเทศแล้วหัวหน้าตึกจะต้องปฏิบัติการนิเทศ กิจกรรมการนิเทศประกอบด้วย

- การศึกษาสภาพ (Round) ผู้นิเทศเดินไปเยี่ยมทรวงงานในความรับผิดชอบที่ต่าง ๆ เพื่อทำการทรวงสอบงาน สร้างความสัมพันธ์ และประสานงานกับกลุ่มบุคลากร หัวหน้าตึกควรได้เห็นความสำคัญของการศึกษาสภาพการพยาบาล (Nursing Round) อันเป็นวิธีการที่จะใช้ในการควบคุมความรับผิดชอบของบุคลากรพยาบาล เพื่อที่จะให้การพยาบาลที่เหมาะสมแก่ผู้ป่วย และเป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรในระยะต้นด้วย

- การประชุมปรึกษา (Conference) เป็นการช่วยให้เกิดความเข้าใจและการประสานงานระดับสูง และเพื่อจะโต้แย้งให้ข้อมูลแก่กันทั้ง 2 ฝ่าย การประชุมปรึกษานี้ทั้งเป็นรายบุคคล และรายกลุ่ม

- การทำบันทึกการนิเทศประจำวัน เพื่อการเก็บข้อมูลในรายละเอียด เพื่อการวิเคราะห์งานต่อผู้บริหารระดับสูง และเพื่อการติดตามนิเทศงานครั้งต่อไปโดยต่อเนื่อง

- การสรุปผลการนิเทศและแนวทางการปรับปรุงงาน ผู้นิเทศควรแจ้งผลการนิเทศ แนวทาง ข้อคิดเห็นให้แก่ผู้ถูกนิเทศทราบเพื่อจะได้ปรับปรุงงานของตนเองได้ดีขึ้น (กุลยา ตันตยธำชิวะ 2525 : 189-198)

จะเห็นได้ว่า กิจกรรมการนิเทศการพยาบาลมีหลายกิจกรรม ซึ่งผู้นิเทศจะต้องเข้าใจกิจกรรมต่าง ๆ และพึงระลึกเสมอว่าควรทำกิจกรรมร่วมกับผู้ถูกนิเทศเสมอ

9. กระบวนการนิเทศการศึกษา

การนิเทศการศึกษาจะมีกระบวนการในการดำเนินการนิเทศอย่างมีขั้นตอน โดยมีนักการศึกษาแสดงทัศนะเกี่ยวกับกระบวนการนิเทศการศึกษา ไว้ดังนี้

แฮริส (Harris) ได้เสนอกระบวนการนิเทศ ดังนี้

(1) ประเมินสภาพการทำงาน (Assessing) เป็นกระบวนการศึกษาถึงสถานภาพต่าง ๆ รวมทั้งข้อมูลที่เป็นจำเป็นเพื่อนำมาเป็นตัวกำหนดถึงความต้องการจำเป็นเพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง

(2) จัดลำดับความสำคัญของงาน (Prioritizing) เป็นกระบวนการกำหนดเป้าหมาย จุดประสงค์และกิจกรรมต่าง ๆ ตามลำดับความสำคัญ

(3) ออกแบบวิธีการทำงาน (Designing) เป็นกระบวนการวางแผนหรือกำหนดโครงการต่าง ๆ เพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง

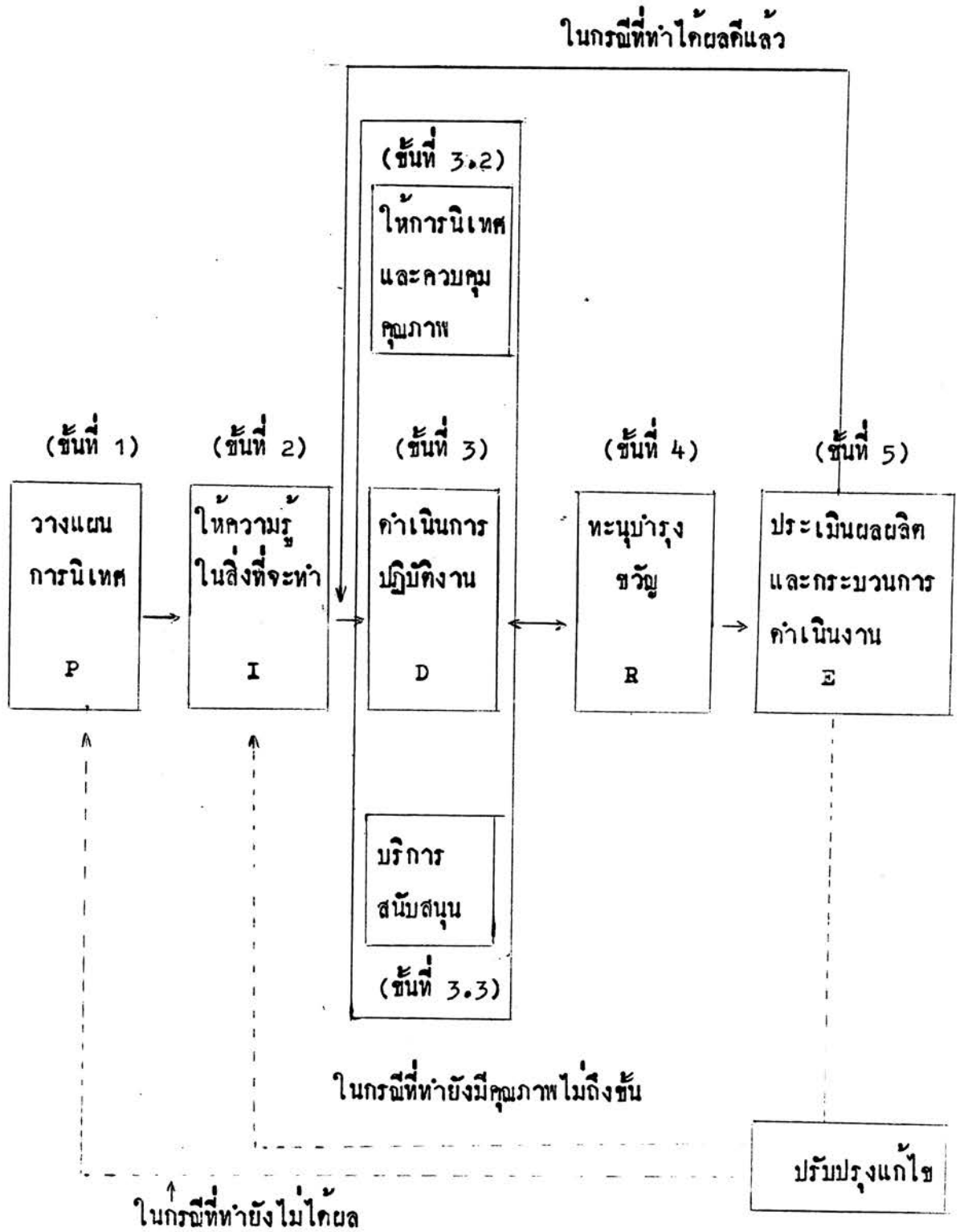
(4) จัดสรรทรัพยากร (Allocating Resources) เป็นกระบวนการกำหนดทรัพยากรต่าง ๆ ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการทำงาน

(5) ประสานงาน (Coordinating) เป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับคน เวลา วัสดุอุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกทุก ๆ อย่าง เพื่อจะทำให้การเปลี่ยนแปลงบรรลุผลสำเร็จ

(6) นำการทำงาน (Directing) เป็นกระบวนการมีอิทธิพลต่อการปฏิบัติ เพื่อให้เกิดสภาพที่เหมาะสมสามารถบรรลุจุดมุ่งหมายการเปลี่ยนแปลงให้มากที่สุด (สงัด อุทรานันท์ 2529 : 83-86)

นักการศึกษาไทย สงัด อุทรานันท์ ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับกระบวนการนิเทศการศึกษาที่เหมาะสมกับสังคมไทย คือ PIDRE อ่านว่า ไพ-ดี-เร (สงัด อุทรานันท์ 2527 : 3-5) ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

P	=	Planning	(วางแผน)
I	=	Informing	(ให้ความรู้)
D	=	Doing	(ลงมือปฏิบัติ)
R	=	Reinforcing	(ให้กำลังใจ)
E	=	Evaluating	(ประเมินผล)

จากรูปแบบกระบวนการนิเทศที่เสนอมานี้ แสดงให้เห็นว่าการนิเทศจะประสบความสำเร็จได้ จำเป็นจะต้องดำเนินการอย่างเป็นขั้นต่อเนื่องกัน ดังนี้คือ

ขั้นที่ 1 วางแผนการนิเทศ เป็นขั้นที่ผู้บริหารศูนย์เทศและผู้บริหารนิเทศ จะทำการประชุมปรึกษาหารือเพื่อให้ได้มาซึ่งปัญหา ความต้องการจำเป็นของสิ่งที่จะต้องมีการนิเทศ รวมทั้งวางแผนถึงขั้นตอนการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการนิเทศที่จะจัดขึ้น อีกด้วย

ขั้นที่ 2 ให้ความรู้ในสิ่งที่จะทำ เป็นขั้นตอนของการให้ความรู้ความเข้าใจถึงสิ่งที่จะดำเนินการว่า จะต้องอาศัยความรู้ความสามารถอย่างไรบ้าง จะมีขั้นตอนในการดำเนินการอย่างไร และจะทำอย่างไร จึงจะทำให้ได้ผลงานออกมามีคุณภาพ ขั้นนี้จำเป็นทุกครั้งสำหรับการเริ่มการนิเทศที่จัดขึ้นใหม่ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องใดก็ตาม และก็มีความจำเป็นสำหรับงานนิเทศที่ยังเป็นไปอย่างไม่ได้ผล หรือได้ผลไม่ถึงขั้นที่พอใจ ซึ่งจำเป็นจะต้องทำการทบทวนให้ความรู้ในการปฏิบัติงานที่ถูกต้องอีกครั้งหนึ่ง

ขั้นที่ 3 การปฏิบัติงานประกอบด้วยการปฏิบัติงานใน 3 ลักษณะ คือ

3.1 การปฏิบัติงานของผู้รับการนิเทศ เป็นขั้นที่ผู้รับการนิเทศลงมือปฏิบัติงานตามความรู้ความสามารถที่ได้รับมาจากการดำเนินการในขั้นที่ 2

3.2 การปฏิบัติงานของผู้ให้การนิเทศ ขั้นนี้ผู้ให้การนิเทศจะทำการนิเทศ และควบคุมคุณภาพในงานสำเร็จออกมาทันตามกำหนดเวลาและมีคุณภาพสูง

3.3 การปฏิบัติงานของผู้สนับสนุนการนิเทศ ผู้บริหารก็จะให้บริการสนับสนุนในเรื่องวัสดุอุปกรณ์ ตลอดจนเครื่องมือต่าง ๆ ที่จะช่วยให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างได้ผล

ขั้นที่ 4 การสร้างขวัญและกำลังใจ ขั้นนี้เป็นขั้นของการเสริมแรงของผู้บริหาร เพื่อให้ผู้รับการนิเทศมีความมั่นใจและบังเกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ขั้นนี้อาจจะดำเนินการไปพร้อม ๆ กัน ขณะที่ผู้รับการนิเทศกำลังปฏิบัติงานหรือการปฏิบัติงานได้เสร็จสิ้นลงไปแล้วก็ได้

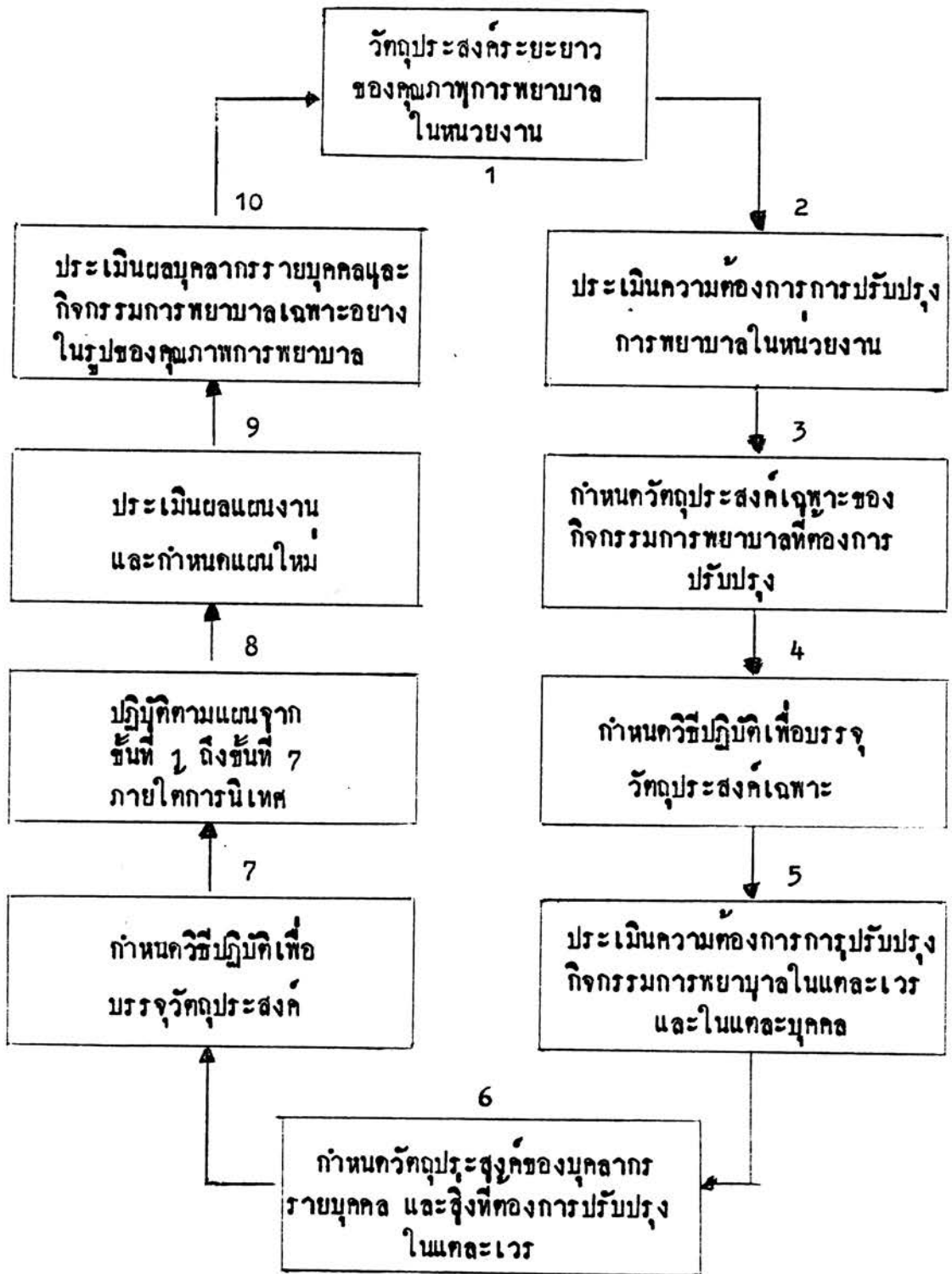
ขั้นที่ 5 ประเมินผลผลิและกระบวนการดำเนินงาน เป็นขั้นที่ผู้ให้เทศทำการประเมินผลงานและประเมินผลการทำงานที่ได้ดำเนินการผ่านไปแล้วว่าเป็นอย่างไร หลังจากการประเมินผลการนิเทศก็พบว่ามีปัญหาหรืออุปสรรคอย่างหนึ่งอย่างใดที่ทำให้การทำงานไม่ได้ผล ก็สมควรจะต้องทำการปรับปรุงแก้ไข ซึ่งการทำงานปรับปรุงผลงานที่ได้ออกมายังมีคุณภาพไม่ถึงขั้นแก้ไข อาจจะทำให้ได้ โดยการให้ความรู้ในสิ่งที่ทำใหม่อีกครั้งหนึ่ง สำหรับกรณีที่ผลงานออกมาไม่ถึงขั้นที่พอใจ หรือดำเนินการปรับปรุง วิธีการดำเนินงานทั้งหมดสำหรับกรณีที่กระบวนการดำเนินงานเป็นไปไม่ได้ผล

10 . กระบวนการนิเทศการพยาบาล

การนิเทศการพยาบาล คือ กระบวนการจัดการรูปแบบหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ทั้งผู้ให้บริการ (Health Care Provider) และผู้รับบริการ (Health Care Consumer) ดังนั้น แนวปฏิบัติจึงมุ่งพิจารณาในรูปของ "ชีวจิตสังคม" (Bio Psychosocial Approach) (ทวงรัตน์ บุญญาภิรักษ์ 2525 : 58) การนิเทศเป็นกระบวนการปฏิบัติซึ่งจะเปลี่ยนแปลงเสมอ

การนิเทศการพยาบาล แบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ คือ การนิเทศการดูแลที่ให้กับผู้ป่วย และการนิเทศบุคลากร ซึ่งการนิเทศทั้งสองลักษณะมีส่วนเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน ในการที่อาจารย์คุณและนักศึกษาในขณะที่ฝึกปฏิบัติงานก็ตองนิเทศทั้งสองลักษณะเช่นกัน

ขั้นตอนในกระบวนการนิเทศการพยาบาล :

กระบวนการนิเทศการพยาบาล
(ทวงรัตน์ มุญญานุรักษ์ 2525 : 59)

กระบวนการนิเทศการพยาบาลที่กล่าวถึงข้างต้นที่แสดงไว้ในรูป
อธิบายโดยรายละเอียด ใ้ดังนี้

ขั้นที่ 1

กำหนดวัตถุประสงค์ของคุณภาพการพยาบาลในหน่วยงาน ขั้นตอนนี้
เป็นขั้นที่สำคัญ ซึ่งแต่ละหน่วยผู้เกี่ยวข้องจะกำหนดความคาคหมายคุณภาพของการพยาบาล
ที่ของการ กำหนดความมุ่งหมายจะกำหนดหนึ่งในระดับฝ่าย (Division)
ซึ่งหมายถึง ฝ่ายการพยาบาลประเภทต่าง ๆ ในการกำหนดวัตถุประสงค์ ก็คือ การวัด
และประเมินผลที่จะต้องปฏิบัติต่อเนื่องกันและเป็นพฤติกรรมที่วัดได้

ขั้นที่ 2

ประเมินความต้องการการปรับปรุงการพยาบาล ระบุปฏิบัติการคลินิก
(Clinical Instructor) ก็จะต้องประเมินความต้องการประสบการณ์การเรียนรู้
ในคลินิกของนักศึกษาพยาบาล โดยยึดแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ได้กำหนดไว้

ขั้นที่ 3

กำหนดวัตถุประสงค์เฉพาะของกิจกรรมการพยาบาลที่ต้องการปรับปรุง
และบุคลากรพยาบาลที่ต้องการพัฒนา เมื่อใ้ปัญหาและความต้องการแล้วก็จะนำมา
พิจารณาที่กำหนดวัตถุประสงค์เฉพาะ เพื่อที่จะนำไปสู่แนวปฏิบัติ

ขั้นที่ 4

กำหนดวิธีปฏิบัติเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์เฉพาะ ขั้นตอนนี้เป็นวิธีการ
นิเทศ จะหมายถึงกิจกรรมในการนิเทศ พร้อมกับวิธีการดำเนินงานเพื่อบรรลุจุด
มุ่งหมาย ซึ่งจะใช้กิจกรรมใดหลายลักษณะ

ขั้นที่ 5

ประเมินความต้องการการปรับปรุงการพยาบาลในกลุ่มเฉพาะ ขั้น
ตอนเหมือนกับขั้นที่ 2 แต่พิจารณาเฉพาะกลุ่ม และเฉพาะบุคคล

ขั้นที่ 6

กำหนดวัตถุประสงค์เฉพาะบุคคลากรรายบุคคล และสิ่งที่ต้องการปรับปรุงในแต่ละเวร วิธีการปฏิบัติเหมือนขั้นที่ 3 แต่พิจารณาควบลงไปอีก คือพิจารณาเฉพาะกลุ่มบุคคลไปจนถึงรายบุคคล

ขั้นที่ 7

กำหนดวิธีปฏิบัติเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ จะกำหนดรายละเอียดในการปฏิบัติชั้น เฉพาะเวร เฉพาะกลุ่มบุคคลากร และเฉพาะบุคคล

ขั้นที่ 8

ปฏิบัติตามแผนที่กำหนดขั้นที่ 1-7 ภายใต้การนิเทศ

ขั้นที่ 9

ประเมินผลแผนงานและกำหนดแผนใหม่ จะต้องประเมินใน 2 ระดับ คือ ประเมินระดับโครงสร้าง และประเมินระดับกระบวนการ

ขั้นที่ 10

ประเมินผลบุคคลากรรายบุคคลและกิจกรรมการพยายามเฉพาะอย่าง เพื่อบอกถึงปริมาณความสำเร็จที่ได้รับตามวัตถุประสงค์ ตลอดจนปัญหา ความต้องการ เพื่อปรับปรุงแผนหรือจัดแผนใหม่ขึ้น

การนิเทศงานที่ต้องทำต่อเนื่องกันไปจึงจะบังเกิดผลดี การนิเทศเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารที่ต้องใช้กระบวนการในการปฏิบัติไม่แตกต่างไปจากการบริหารงานโดยทั่วไป กระบวนการในการนิเทศการพยายามมีดังนี้คือ

(1) การวางแผนงานและการจัดดำเนินงาน (Planning & Organizing) งานทุกชนิดจะบรรลุผลดี มักจะมาจากวางแผนและการจัดดำเนินการที่ดี การวางแผนจะต้องใช้ระบบการแก้ปัญหา

(2) การมอบหมายงาน (Delegation of Work) ผู้บริหารไม่สามารถทำงานคนเดียวให้สำเร็จได้ ต้องมอบหมายงานให้ผู้ที่บังคับบัญชาไปทำ

การมอบหมายงานจะต้องเกี่ยวข้องกับหน้าที่ ความรับผิดชอบ และอำนาจ ซึ่งจะต้องกำหนดหน้าที่ที่รับผิดชอบให้แน่นอน

(3) การแนะนำอบรมงาน (Directing & Guidance) เพื่อการพัฒนาบุคลากร

(4) การร่วมมือประสานงาน (Co-operation and Co-ordination) งานพยาบาลประกอบด้วยบุคลากรหลายระดับ จะต้องร่วมมือและประสานงานที่ติดต่อกัน ซึ่งจะให้งานประสบผลสำเร็จได้ด้วยดี

(5) การเร้าเร้าชักจูงใจให้บุคลากรปรารถนาอยากทำงาน (Stimulating or Motivating) วิธีการนิเทศงานที่ช่วยกระตุ้นให้บุคลากรสามารถปรับปรุงตนเองได้ตลอดไป

(6) การประเมินผล (Evaluation) เพื่อจะได้ทราบจุดเด่น จุดอ่อนของบุคลากร ต้องทำความเข้าใจตลอดกระบวนการของการนิเทศ และต่อเนื่องกัน (วิเชียร หวีลาภ 2522 : 66-80)

กล่าวโดยสรุป กระบวนการในการนิเทศทางพยาบาล เป็นการนิเทศอย่างมีระบบ ขั้นตอน คือ การวางแผน การดำเนินงาน และการประเมินผล ซึ่งจะทำอย่างต่อเนื่องและสอดคล้องกัน

11. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พ.ศ. 2509 มาร์กาเรท (Margaret) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมของครูพยาบาลที่ประทับใจนักศึกษาพยาบาล โดยใช้ตัวอย่างประชากรจากโรงเรียนพยาบาล 5 แห่ง จาก 5 รัฐ ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมของครูพยาบาลที่ประทับใจนักศึกษามาก คือ การให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน ให้กำลังใจสม่ำเสมอ สอนให้นักศึกษาได้เห็นข้อเท็จจริงในความแตกต่างของบุคคล แรงจูงใจให้รู้จักใช้ความคิด มีความเป็นกันเอง จริงใจ ให้ความอบอุ่น ให้คำแนะนำปรึกษา และเป็นตัวอย่างที่ดี ส่วนพฤติกรรมของครูพยาบาลที่ไม่ประทับใจ ได้แก่ การไม่สนใจนักศึกษา ไม่ให้ความช่วยเหลือขณะปฏิบัติงานบนหอผู้ป่วย ดิเคียนค่อนหน้าผู้อื่น ไม่เตรียมตัวมากก่อนสอน และให้คะแนนไม่ยุติธรรม

ในปีเดียวกัน ริแวนส์ (Revans) ก็ให้ทำการศึกษาดังความรู้สึกของ นักศึกษาพยาบาลที่มีต่อการฝึกปฏิบัติงานบนเตียงผู้ป่วย โดยใช้ตัวอย่างประชากรจาก โรงเรียนพยาบาล 3 แห่ง พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่เห็นว่าการศึกษาดังภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติบนเตียงผู้ป่วย ไม่สอดคล้องกัน นอกจากนี้การปฏิบัติงานยังไม่ได้รับการ เอาใจใส่หรือนิเทศงานจากครูพยาบาลเท่าที่ควร ผู้ที่ทำการศึกษานี้ได้ให้ข้อเสนอแนะว่าทั้งพยาบาลและครูพยาบาลควรร่วมปฏิบัติงานกับนักศึกษาอย่างใกล้ชิด ผู้บริหารโรงเรียนพยาบาล ตลอดจนผู้ที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาจะให้ความสนใจศึกษาปัญหาของนักศึกษาด้วย

ในปี ค.ศ. 1980 อาร์ลตัน และ นิคอร์ท (Arlton and Miercort) ได้กล่าวถึงความคับข้องใจในการจัดสิ่งแวดล้อมเพื่อหาประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับ นักศึกษาพยาบาลบนเตียงผู้ป่วยว่า อาจารย์ไม่มีสิทธิ์ในการควบคุมสิ่งต่าง ๆ เพื่อจะให้นักศึกษาได้เรียนรู้ตามความต้องการได้ จึงร่วมกันจัดตั้งคลินิกการพยาบาลขึ้นเอง โดยเปิดเป็นคลินิกผู้สูงอายุเพื่อจัดประสบการณ์ด้านการรักษาสุขภาพ และการป้องกันโรคแก่นักศึกษา โครงการนี้ได้รับการสนับสนุนอย่างดีจากมูลนิธิเดนเวอร์ (Denver Foundation) ซึ่งเป็นมูลนิธิเกี่ยวกับ สนับสนุนความต้องการของผู้สูงอายุ เจ้าหน้าที่ในคลินิกนี้ประกอบด้วยอาจารย์พยาบาลซึ่งอยู่ประจำตลอดภาคการศึกษา นักศึกษาพยาบาลในโปรแกรมต่าง ๆ แพทย์ซึ่งเชิญมาเป็นที่ปรึกษา นักสังคมสงเคราะห์ เป็นต้น ปรากฏว่า ใค่ผลดีมากสำหรับการเรียนรู้ของนักศึกษา และสรุปว่าคลินิกหรือหอผู้ป่วย เป็นเครื่องมือที่มีค่ายิ่งสำหรับประสบการณ์การเรียนรู้ของนักศึกษา

สำหรับในประเทศไทย มีรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

พ.ศ. 2512 พาริกา อิบราฮิม ได้สำรวจความคิดเห็นของนักเรียนพยาบาลที่มีต่อการฝึกปฏิบัติงานในหอผู้ป่วย โรงเรียนพยาบาลศิริราช โดยใช้ประชากรเป็นนักเรียนพยาบาลปีที่ 3 จำนวน 75 คน รวบรวมข้อมูลโดยการให้แบบสอบถาม จากการสำรวจพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ชอบปฏิบัติงานร่วมกับผู้มีประสบการณ์มากกว่า เมื่อมีปัญหาที่ตัดสินใจไม่ได้ นักเรียนส่วนใหญ่ต้องการปรึกษาหัวหน้าพยาบาล หรือ

พยายามประจำที่ และปัญหาของนักเรียนเกี่ยวกับหัวหน้าตึก ก็คือ หัวหน้าตึกให้คะแนนภาคปฏิบัติไม่ยุติธรรม ทำให้นักเรียนขาดความเชื่อมั่นในคะแนนที่ได้รับ และเสนอให้พยายามประจำที่ทุกคนมีส่วนร่วมในคะแนนนักเรียน และให้หัวหน้าตึกพยายามรู้จักนักเรียนทุกคน และให้ความเป็นกันเอง ปัญหาที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบในหน้าที่และความรู้ทางด้านวิชาการ เสนอแนะให้มีการประชุมระหว่างพยายามประจำที่ เพื่ออบรมทางด้านความประพฤติและวิชาการ ปัญหาอื่น ๆ บางคนเห็นว่า นักเรียนและอาจารย์ขาดความเข้าใจซึ่งกันและกัน ต้องการให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างอาจารย์และนักเรียนพยายามด้วย

นิจกาด รัตนทยา ได้ทำการศึกษาในปี พ.ศ. 2513 โดยการใช้แบบสอบถามถามนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 จำนวน 100 คน จากโรงเรียนพยาบาลนครราชสีมา ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความช่วยเหลือที่นักศึกษาพยาบาลนครราชสีมาต้องการจากโรงเรียนพยาบาล ผลการสำรวจสรุปได้ว่า นักศึกษาพยาบาลชอบปฏิบัติงานอย่างมีอิสระ เมื่อมีปัญหาจึงต้องการปรึกษาอาจารย์หรือหัวหน้าตึก

พ.ศ. 2516 นภาพร นนทกร ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของนักศึกษาพยาบาลที่มีต่อการศึกษภาคปฏิบัติบนหอผู้ป่วย ในโรงพยาบาลรามาริมที ปีการศึกษา 2516 ใช้นักเรียนพยาบาลชั้นปีที่ 2 และ 3 ของโรงพยาบาลรามาริมที จำนวน 70 คน เป็นประชากร ใช้แบบสอบถามประมาณค่าในการรวบรวมข้อมูลปรากฏผลดังนี้ นักเรียนพยาบาลเห็นว่าการศึกษภาคทฤษฎีช่วยให้การปฏิบัติงานดีขึ้นในการสอนบนหอผู้ป่วยนั้น นักเรียนพยาบาลต้องการให้ครูและนักเรียนอภิปรายร่วมกัน ต้องการให้ครูสาธิตการพยาบาลข้างเตียง ให้มีการรายงานการศึกษานักเรียนเป็นรายบุคคล นักเรียนเห็นว่าครูพยาบาลไม่ให้ความเป็นกันเอง ใช้อารมณ์มากกว่าเหตุผล และให้คะแนนการปฏิบัติไม่ยุติธรรม การที่นักเรียนมักปฏิบัติงานผิดพลาดก็เนื่องมาจากไม่มีประสบการณ์ในเรื่องนั้นมาก่อน และการเข้าใจผิดครูเท่าไม่ถึงการณ์

ในปีเดียวกัน พรรณีภา เกษะประกร ได้ทำการวิจัยเรื่องความคิดเห็นของพยาบาลที่มีต่อนักศึกษาพยาบาลเกี่ยวกับการปฏิบัติงานบนหอผู้ป่วย กลุ่มตัวอย่าง

ประชากร เป็นพยาบาลระดับอนุปริญญา โรงพยาบาลศิริราช จำนวน 200 คน ผลการวิจัยพบว่า พยาบาลมีความเห็นว่า ควรมีครูพยาบาลเพิ่มขึ้น เพื่อช่วยควบคุมการปฏิบัติงานบนหอผู้ป่วยของนักศึกษาพยาบาล ครูพยาบาลควรแนะนำนักศึกษาพยาบาลให้รู้จักนำความรู้มาใช้ให้มากที่สุด ให้รับฟังความคิดเห็นของนักศึกษา ช่วยนักศึกษาแก้ปัญหาในการเรียนภาคปฏิบัติ และประเมินทัศนศึกษาที่ขึ้นปฏิบัติงานบนหอผู้ป่วยใหม่ทุกครั้ง เพื่อให้ศึกษาค้นเคยกับการปฏิบัติงานบนหอผู้ป่วย และสภาพแวดล้อม

จุฑาลักษณ์ ฉวีรัตนพันธ์ โค้ชศึกษาวิจัย เรื่อง การนิเทศการฝึกปฏิบัติงานของอาจารย์ปฏิบัติการคลินิกในสถานศึกษาพยาบาล สังกัดทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐ จากจำนวนตัวอย่างประชากร 185 คน เก็บข้อมูลโดยการแจกแบบสอบถามให้กับอาจารย์ปฏิบัติการคลินิก ผลการวิจัยสรุปได้ว่า หน้าที่ของอาจารย์ปฏิบัติการคลินิกที่ปฏิบัติเป็นส่วนมาก คือ คำนการเรียนการสอนในคลินิก โดยเฉพาะเกี่ยวกับการให้คำแนะนำปรึกษาและช่วยเหลือนักศึกษาในขณะปฏิบัติงาน การมอบหมายงาน การประเมินผลการฝึกปฏิบัติงาน และทำหน้าที่เป็นตัวแทนของผู้บริหารและนักศึกษาในการรายงานปัญหาผลการปฏิบัติงานของนักศึกษา และถ่ายทอดนโยบายและวัตถุประสงค์ของการศึกษาให้นักศึกษาพยาบาลได้ยึดถือปฏิบัติ